

van groen sparen en beleggen
tot groene financiering

Inhoud

Voorwoord	3
Kerncijfers	4
Dit is Groen Beleggen	10
Ontwikkelingen	13
Effecten	14
Milieuwinst	20
Groenprojecten 2005 in detail	23
Overzicht van projectcategorieën	38
Erkende groene instellingen	40
Betrokken instanties	41
Summary	42
Overzichtstabel 1995-2005	44

Voorwoord

Geachte lezer,

Voor u ligt het jaarverslag 2005 van de Regeling groenprojecten, bij velen van u beter bekend als 'Groen Beleggen'.

Ik zelf heb dit jaarverslag met plezier gelezen.

Eenzijds zie ik de kale cijfers: de inleg van geld in groene fondsen en spaarvormen door het publiek is met maar liefst 25% toegenomen in 2005. Meer dan 200.000 mensen hebben inmiddels geld groen belegd of gespaard. Ook het aantal aanvragen en het aantal groen verklaarde projecten, en hun gezamenlijke waarde, stegen fors. En deze projecten hebben gezamenlijk een behoorlijk positief effect op onze natuur en ons milieu (bijvoorbeeld door het verminderen van CO₂-uitstoot).

Dat is mooi; Groen Beleggen blijkt een succesvol instrument. En die constatering is niet nieuw; al ruim 10 jaar, sinds het begin van de regeling, neemt de belangstelling gestaag toe.

Anderzijds is daar het verhaal áchter de cijfers. In de interviews die in dit jaarverslag zijn opgenomen komen mensen aan het woord die op de één of andere manier betrokken zijn bij de regeling: ondernemers, beleggers, bankiers, ambtenaren, en natuurlijk onze Staatssecretaris van Milieu, Pieter van Geel. Zij vertellen wat Groen Beleggen voor hen in de praktijk betekent. Ik vind dat uit hun verhalen een heel positief beeld naar voren komt: Groen Beleggen is een instrument dat als nuttig en leuk wordt ervaren, en dat op diverse terreinen (bijvoorbeeld in de bankwereld en in Europa) een aanjager is van andere 'groene' initiatieven.

Cijfers en interviews samen laten zien dat Groen Beleggen aanspreekt, succesvol is en na 10 jaar nog springlevend. Overigens blijkt dat laatste ook nog eens uit de link die in dit jaarverslag wordt gelegd tussen de doelen en effecten van Groen Beleggen en de nieuwe beleidsvoornemens van mijn ministerie, zoals die in de Toekomstagenda Milieu worden verwoord.

Of, zoals onze Staatssecretaris Pieter van Geel het zegt: 'We moeten af van het beeld dat het milieu een probleem is met regels. We moeten het milieu veel meer presenteren als een kans voor een schoon, veilig en plezierig leven. Het grote voordeel van Groen Beleggen is dat er op rendabele wijze geweldige investeringen in groene projecten mee gedaan kunnen worden.'

Ik kan me daar alleen maar bij aansluiten.

ir. J. van der Vlist

Directeur-Generaal Milieubeheer, Ministerie van VROM

Kerncijfers

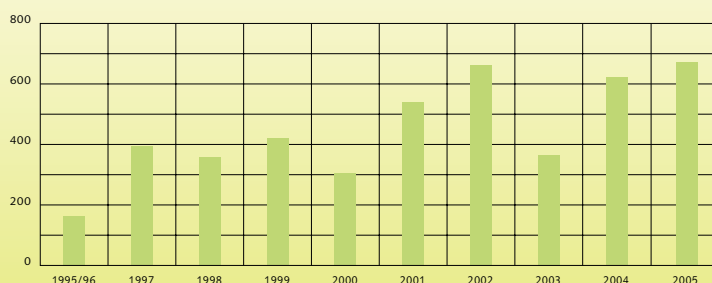
Groen Beleggen bestaat als fiscale faciliteit sinds 1995. Met de regeling wil de overheid initiatieven stimuleren die goed zijn voor milieu en natuur. Het begrip milieu wordt daarbij in brede zin gehanteerd en omvat bijvoorbeeld ook duurzame energie en duurzaam bouwen. De overkoepelende term 'Groen Beleggen' omvat enerzijds groen sparen en beleggen en anderzijds groene financiering.

Om voor groene financiering in aanmerking te kunnen komen moeten projecten beschikken over een 'groenverklaring' waaruit blijkt dat ze voldoen aan bepaalde criteria. Groen Beleggen wordt mogelijk gemaakt door twee regelingen: de Regeling groenfondsen en de Regeling groenprojecten. Een nadere omschrijving van de regelingen staat verderop in dit verslag.

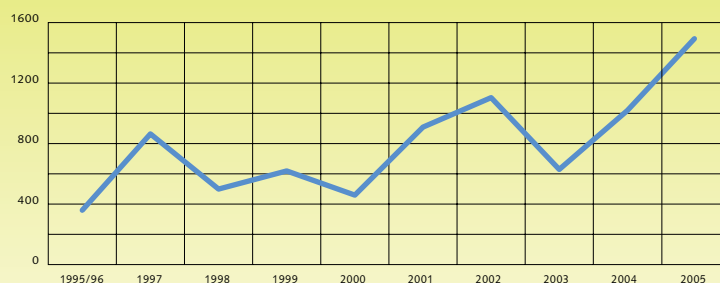
Dit hoofdstuk bevat de kerncijfers van de Regeling groenprojecten van 2005.

Gebruik Regeling groenprojecten 1995-2005

Aantal afgegeven
groenverklaringen

Totaal toegekend
projectvermogen in
miljoenen euro's

'Milieu' heeft een positieve uitstraling gekregen, groen beleggen is leuk, milieubeleid mag geen kwestie van regeltjes zijn, Europa kan de wereldleider worden in ecotechnologie, locale betrokkenheid vergroot het succes van groenprojecten, investeren in milieu levert geld op – ziedaar wat gesprekken met een staatssecretaris, een Europees ambtenaar, twee bankiers, drie beleggers en twee ondernemers zoal opleveren.

De staatssecretaris staat op en loopt naar een landkaart aan de muur. Wijzend op een gebied ten zuiden van Eindhoven zegt hij: "Hier. Middenin in wat nu de ecologische hoofdstructuur is; drie bruggen, drie riviertjes in een prachtig landschap. Ik ben dus groot geworden in de natuur. Als kind vond ik het normaal dat je bomen kon kappen om blokhutten te bouwen en dat je als een soort Tarzan riviertjes kon overslingeren met touw dat je zelf gemaakt had. Ik besepte niet dat het vrij uniek was, dus ik had er ook geen aandacht voor in beschermende zin. Maar als je dan een jaar of vijfentwintig bent en je bent net getrouwd en er komen kinderen,

Het aantal projecten en het toegekend projectvermogen zijn in 2005 verder gestegen. In de loop der jaren zijn het aantal groenprojecten en het projectvermogen gemiddeld genomen flink toegenomen. Voorgaande weergaves laten in één oogopslag zien dat deze ontwikkeling een nogal grillig verloop had. De verklaring hiervoor is dat een mogelijke verandering in de fiscale regeling zowel van invloed is op het gespaarde en belegde vermogen als op het aantal projectaanvragen. Particulieren zijn bang dat ze hun belastingvoordeel kwijtraken en investeerders vrezen dat hun lage rente niet langer verzekerd is. Door de afname van ingelegd vermogen krijgen de banken minder groen vermogen beschikbaar met als gevolg dat er minder groenverklaringen aangevraagd worden.

De eerste daling in het toegekend vermogen was in 2000, toen er lange tijd onzekerheid was over het nieuwe fiscale stelsel dat per 1 januari 2001 is ingegaan. In 2003 was er een vergelijkbaar effect door het voornemen om de heffingskorting te schrappen (juli 2002). Toen eenmaal duidelijk werd dat die van kracht bleef, won Groen Beleggen opnieuw aan populariteit en werd de stijgende lijn in 2004 weer opgepakt.

Afgegeven groenverklaringen

	Afgegeven groenverklaringen		Toegekend projectvermogen [euro's]		
	2005	2004	2005	2004	
Natuur, bos en landschap	291	210	282.417.209	56.481.046	Afgegeven groenverklaringen en toegekend projectvermogen
Biologische landbouw	86	80	42.859.178	37.236.208	
Groen Label Kassen	189	188	661.939.543	551.270.295	
Agrificatie	2	0	32.935.369	0	
Duurzame energie	74	99	304.288.227	226.701.983	
Duurzame woningbouw	9	18	15.028.220	32.876.844	
Fietspadinfrastructuur	0	1	0	6.899.598	
Vrijwillige bodemsanering	0	0	0	0	
Andere projecten	25	18	159.040.244	110.191.372	
Totaal	676	614	1.498.507.990	1.021.657.346	

dan zie je pas wat een mooie omgeving het is, toen besefte ik het pas." Pieter van Geel was toen planoloog bij de gemeente Nijmegen en het zou nog ruim tien jaar duren voor hij als lid van Provinciale Staten van Noord-Brabant zijn eerste politieke functie bekleedde. In 2002 werd hij staatssecretaris van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer.

Pieter van Geel is nog steeds in de natuur te vinden, maar dan vooral in zijn vrije tijd, op de fiets. En als je met hem praat over natuur en milieu dan stuurt hij het gesprek al gauw naar technische oplossingen van milieuproblemen en naar de marketing van het milieubeleid.

"We moeten af van het beeld dat het milieu een probleem is met regels en dat het Rijk een regelneef is die alleen maar steeds gedetailleerdere regels weet te bedenken. We moeten het milieu veel meer presenteren als een kans voor een schoon, veilig en plezierig leven. 'Milieu' is dus niet thuis zitten in 15 graden met een trui aan en dat nog leuk moeten vinden ook. Nee, wij weten dat mensen comfort willen hebben, dus moeten we slimme combinaties vinden waarmee je aan dat comfort blijft voldoen. Als ik een voorbeeld mag noemen: een warmtepomp is niet alleen maar goed voor het milieu omdat je dan minder fossiele brandstoffen gebruikt,

In de categorie *Natuur, bos en landschap* kregen 291 nieuwe projecten een groenverklaring, een stijging van bijna 40% in vergelijking met vorig jaar. Het projectvermogen in deze categorie is zelfs vijf maal hoger dan in 2004. De groei komt met name doordat een aantal grote Agrarische Natuurverenigingen een groenverklaring hebben gekregen.

In de categorie *Biologische landbouw* wordt de voorzichtige stijging, die in 2004 begon, doorgezet.

De verwachte aanscherping van de maatlat Groen Label Kas zorgde ervoor dat het aantal groenverklaringen in de categorie *Groen Label Kas* groot bleef.

In de categorie *Agrificatie*, het verwerken van grondstoffen uit de landbouw, zijn in 2005 twee groenverklaringen afgegeven.

Het aantal groenverklaringen in de categorie *Duurzame energie* is iets lager dan vorig jaar. Het projectvermogen is echter gestegen, doordat de omvang van de projecten gemiddeld steeds groter wordt. Bij de projecten van 2005 zijn 54 windenergieprojecten. Dit weerspiegelt de voortgaande sterke ontwikkeling van windenergie die zich sinds 2002 aftekent.

Bij *Duurzaam bouwen* is een afname te zien van 18 groenverklaringen in 2004 naar 9 in 2005. In 2004 ging het om 966 woningen, het afgelopen jaar om 430. Het zijn echter dit jaar zeer energiezuinige woningen, met een gemiddelde energieprestatiecoëfficiënt (EPC) van 0,67 (2004: 0,82). Daarnaast is de eerste groenverklaring voor een duurzaam utiliteitsgebouw verstrekt.

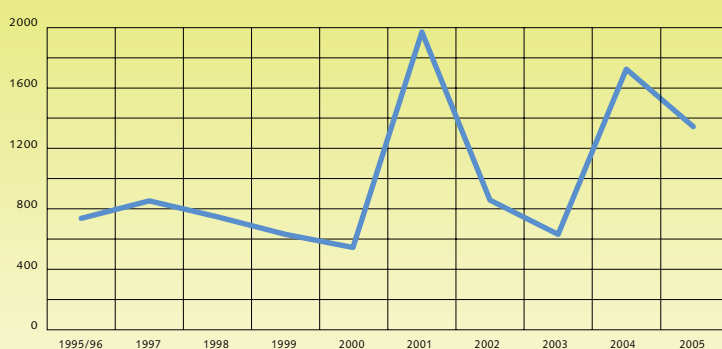
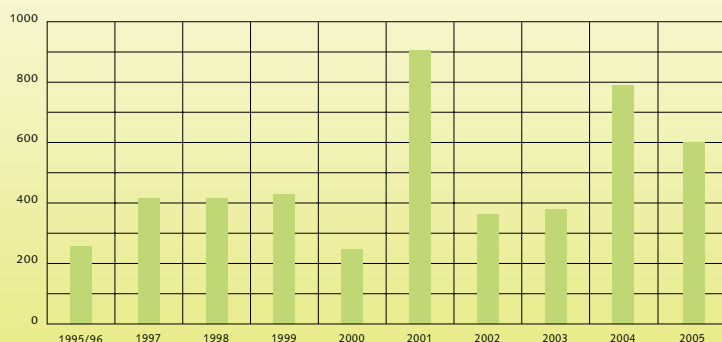
Voor *Fietspadinfrastructuur* en in de categorie *Vrijwillige bodemsanering* is in 2005 geen enkele groenverklaring afgegeven.

De *Andere projecten* ten slotte laten een stijging zien van het aantal projecten evenals een toename van het projectvermogen.

maar ook comfortverhogend omdat je er 's zomers je huis mee kunt koelen. Dus je moet proberen verbindingen te leggen tussen milieu en comfort of tussen milieu en iets anders. Je moet het ook leuker maken. Je kunt bijvoorbeeld proberen een bepaald imago aan milieuvriendelijke producten te koppelen. Een beroemd voorbeeld is de Toyota Prius die erg in was bij de elite in Californië; een zuinige hybride auto met het imago van een product voor de jet set. Dat betekent dat zo'n product een 'gesunkenes Kulturgut' aan het worden is want iedereen wil dat ding rijden."

De achtergrond van dit soort overwegingen is dat de

Aangevraagde groenverklaringen

Aantal aangevraagde groenverklaringen

Totaal aangevraagd projectvermogen in miljoenen euro's

In het eerste halfjaar van 2005 is het aantal aanvragen, vooral in de categorie Groen Label Kas, beïnvloed door verwachte wijzigingen van de Regeling groenprojecten. Na de aanscherping van de eisen voor deze categorie is in de tweede helft van 2005 het aantal aanvragen voor een groenverklaring sterk gedaald. In 2005 zijn 2 aanvragen ontvangen voor de nieuwe categorie Gesloten Kas. Daarnaast zijn 3 aanvragen ontvangen voor de nieuwe categorie Duurzame Utiliteitsbouw. Een deel van de aanvragen was ultimo 2005 nog in behandeling en zal, als de projecten aan de voorwaarden voldoen, in 2006 tot een groenverklaring leiden. Dat geldt bijvoorbeeld voor 8 duurzaam bouwen projecten voor 232 nieuwbouwwoningen en een ongekend aantal van 1160 renovatiewoningen.

gemiddelde Nederlander steeds minder prioriteit geeft aan het milieu. Op het politieke verlanglijstje van de kiezer haalt 'milieu' de top tien niet eens. De burger heeft wel oog voor de problematiek, maar er zijn belangrijker zaken op dit moment. Bovendien wil de Nederlander niet te veel laten voor het milieu en vindt hij dat de overheid maar met oplossingen moet komen.

Van Geel heeft daar wel begrip voor. "Als wij zorgen dat er in spuitbussen geen drijfgassen zitten die de ozonlaag afbreken, dan hoeft de consument ook niet te kiezen. Wij hebben gewoon geregeld dat die stoffen verdwenen zijn en dat er een goed alternatief is. Dat is

niet duurder, dat is gewoon techniek. Als er wel milieukosten zijn, dan moet je die in de producten verwerken om de simpele reden dat de burger er dan minder van merkt; er is al betaald en afgerekend. Het wordt als een groot verschil ervaren of je 50 euro per maand aan afvalstoffenheffingen moet betalen of dat het al is verrekend in de producten die je koopt."

Dat neemt niet weg dat de burger ook zijn eigen verantwoordelijkheid moet nemen, vindt van Geel. "De burger weet heel goed hoe het moet. Het gaat er alleen om dat hij 's maandags thuis doet wat hij 's zondags in de kerk zegt. Je ontkomt er niet aan om af te spreken hoe wij

Het opvallend grote aantal aanvragen in 2001 heeft overigens te maken met een aanscherping van de eisen per 1 januari 2002, waardoor er in december 2001 veel aanvragen werden ingediend.

In 2004 en in mindere mate 2005 trad eenzelfde verschijnsel op.

	Aangevraagde groenverklaringen		Aangevraagd projectvermogen [euro's]	
	2005	2004	2005	2004
Natuur, bos en landschap	234	315	193.788.531	214.892.640
Biologische landbouw	96	95	55.406.133	46.264.850
Groen Label Kassen	147	245	547.980.906	742.960.131
Gesloten Kas	2	-	2.383.900	-
Agrificatie	0	2	0	32.820.745
Duurzame energie	71	98	297.972.554	267.052.560
Duurzame bouwen	18	19	57.996.792	45.118.719
Fietspadinfrastructuur	0	1	0	16.091.992
Vrijwillige bodemsanering	0	1	0	42.448
Andere projecten	32	22	194.085.218	376.157.704
Totaal	600	798	1.349.614.034	1.741.401.789

onze samenleving inrichten, welke waarden en normen wij daarbij hanteren en hoe we elkaar daarop aanspreken. Simpel gezegd: wij kunnen met technische middelen een auto schoon en veilig maken, maar dan nog is het niet nodig dat iemand met een PC Hooft-tractor zijn kinderen naar de crèche brengt driehonderd meter verderop. Dat doe je gewoon niet, dat kan ook anders." Dat het ook anders kan, is dit jaar goed te zien aan Groen Beleggen. Met 22 duizend nieuwe beleggers en een toename van het projectvermogen van een miljard euro, wordt er door de particulier goed in groene projecten belegd. Van Geel is al jarenlang een verklaard

voorzitter van de regeling. Toen Groen Beleggen bij de ombuigingsvoorstellen van het kabinet Balkenende I dreigde te sneuvelen, zei van Geel: "Dat zou ik niet

Spaarders en beleggers

In 2005 nam het totaal ingelegde vermogen met 1.039 miljoen euro toe tot 5.107 miljoen euro. Na de onzekere situatie rond de voorgenomen afschaffing van de heffingskorting in 2002, is het aantal particuliere spaarders en beleggers de laatste jaren weer sterk gestegen. Het vertrouwen lijkt daarmee weer hersteld.

Totaal ingelegd	Spaarders/	Gemiddelde inleg
-----------------	------------	------------------

Ingelegd vermogen en
aantallen spaarders en
beleggers

bedacht hebben". Nu zegt hij: "Dat is een andere formulering om aan te geven dat ik ook verrast was door deze optie, maar gelukkig is de regeling door breed verzet in de samenleving behouden".

Het grote voordeel van groen beleggen, vindt van Geel, is dat je er niet veel voor hoeft

op te offeren, terwijl er geweldige investeringen in groene projecten mee gedaan kunnen worden. "Kijk naar de moderne technologie op dat terrein, zoals de productie van biobrandstoffen of de Amsterdamse Hoog Rendement Afvalenergiecentrale, dat zie ik als

"Milieukosten moet je in de producten verwerken, dan is er al betaald en afgerekend"

speerpunten in de Nederlandse economie. Daar zie ik geweldige kansen voor de economie en geweldige mogelijkheden voor het milieu. Ik denk dat je, mede

door de hoge olieprijs, steeds meer van dit soort investeringen in milieutechnologie zult zien. De kennis is er en de

markt ook. De Willie Wortels hebben van alles verzonnen, maar vervolgens moeten die nieuwe producten op de markt gebracht worden en dan ontbreekt kapitaal, of er ontbreekt geld voor nieuwe innovaties. Regelingen als MIA/Vamil en Groen Beleggen kunnen een hele

grote rol spelen om dat dilemma te doorbreken. Vandaar dat we zulke instrumenten gepromoot hebben tijdens ons voorzitterschap van Europa onder het motto 'clean, clever, competitive'."

Wat Nederland daarmee beoogde, was milieutechnologie nadrukkelijker op te nemen in de Lissabon-strategie, het ontwikkelingsplan van de Europese Unie dat van de EU de meest competitieve en dynamische kenniseconomie van de wereld moet maken. Maar kan milieutechnologie ook werkelijk het paradepaardje van de Europese economie worden? Volgens Pierre Henry wel. Pierre Henry werkt bij de Europese Commissie als

een van de verantwoordelijke ambtenaren voor ETAP, het Environmental Technologies Action Plan van de EU. "Europa kan wel degelijk de wereldleider worden in milieutechnologie. We hebben de mogelijkheden, de politieke wil en de industriële ervaring." Waar het nog

Fiscale stimulans

Groen Beleggen past in de 'vergroening' van het fiscale stelsel. Deze vergroening omvat enerzijds een verschuiving van belasting op arbeid naar belasting op grondstofgebruik, emissies of bestedingen, waarbij activiteiten die nadelig zijn voor het milieu zwaarder belast worden. Anderzijds geeft de fiscale wetgeving positieve prikkels aan milieuvriendelijke en energiezuinige investeringen. Voorbeelden van deze fiscale stimulansen zijn de Regeling willekeurige afschrijving milieu-investeringen (VAMIL), de Energie-investeringsaftrek (EIA), de Milieu-investeringsaftrek (MIA) en Groen Beleggen.

De Regeling groenfondsen

De Regeling groenfondsen regelt de aanwijzing van krediet- en beleggingsinstellingen tot groene instellingen en stelt eisen met betrekking tot hun functioneren. De groene instellingen staan onder toezicht van De Nederlandsche Bank. Daarnaast voert de Belastingdienst controles uit. Dit toezicht is van belang als waarborg voor de particuliere spaarder of belegger. De meeste Nederlandse banken hebben een groenfonds of een groenbank. Een overzicht staat achterin dit jaarverslag.

De beschikbaarheid van spaar- of beleggingstegoeden loopt niet altijd gelijk op met het uitlenen van middelen aan groene projecten. Datzelfde geldt uiteraard voor het opnemen van spaar- en beleggingstegoeden enerzijds en aflossingen van de leningen anderzijds. Om dit soort effecten te kunnen beheersen hoeft de groene instelling haar vermogen niet volledig in groene projecten te beleggen. Door hantering van een ondergrens van 70% heeft de instelling bewegingsvrijheid bij het vullen en onderhouden van de beleggingsportefeuille. Ook biedt dit de mogelijkheid om het financieren van nauwelijks rendabele projecten – op beperkte schaal – te compenseren met bijvoorbeeld staatsobligaties.

De Regeling groenprojecten

De Regeling groenprojecten geeft aan welke projectcategorieën in aanmerking komen voor de status van groenproject. Een overzicht van de projectcategorieën staat op pagina 38 en 39.

gang op dat gebied zeker geïnspireerd. Dus adequate wetgeving is noodzakelijk voor een duurzame ontwikkeling, maar het gaat niet vanzelf. Je kunt innovatie niet voorschrijven, innovatie vindt plaats in bedrijven en instellingen. Dus eco-innovatie bevorderen betekent stakeholders activeren en dat is wat wij doen."

"Wat wij willen is de verbeelding terugbrengen in het debat voorafgaand aan de wetgeving. Dat betekent een lange-termijnperspectief opstellen en kiezen voor fundamentele oplossingen. Nu is wetgeving vaak correcterend. Bijvoorbeeld: we schrijven katalysatoren voor om de emissies van voertuigen terug te dringen. Dat is

Ontwikkelingen

In de loop der jaren is de Regeling groenprojecten aangepast aan technische en economische ontwikkelingen en aan de politieke prioriteiten. Deze aanpassingen kwamen neer op enerzijds verruiming van de mogelijkheden van de regeling en anderzijds aanscherping van de criteria. Nog steeds vindt regelmatig een evaluatie op onderdelen van de regeling plaats met de vraag of uitbreiden of aanscherpen nodig is.

Nieuwe tekst Regeling groenprojecten

Op 11 juli 2005 is een nieuwe tekst van de Regeling groenprojecten gepubliceerd in de Staatscourant (nummer 131). De Regeling is op een aantal punten aangepast. Enerzijds zijn de eisen voor een aantal categorieën op een hoger niveau gebracht, anderzijds betreffen het aanpassingen van redactionele en technische aard. In de categorie Andere projecten is het projectvermogen aan een maximum gebonden. Voor het eerst sinds jaren is daarnaast een tweetal nieuwe categorieën toegevoegd: de gesloten kas en zeer duurzame utiliteitsbouw.

In de glastuinbouwsector vinden voortdurend grote verbeteringen plaats met aanzienlijke energie- en milieuverdiensden. De meest vérgaande ontwikkeling op dit moment is de gesloten kas. De verwachting is dat de gesloten kas de productiewijze van de toekomst vormt. Als stimulans is de gesloten kas toegevoegd aan de regeling. In het Belastingplan 2005 staat dat ook zeer duurzame utiliteitsbouw in aanmerking kan komen voor een groenverklaring. Deze categorie is dan ook nieuw opgenomen in de regeling. Doel hiervan is om de marktintroductie van innovaties in de utiliteitsbouw te stimuleren. De verwachting is dat hiermee aanzienlijke positieve milieueffecten zijn te bereiken.

Evaluatie van de regeling

In het kader van de reguliere evaluatie van beleidsinstrumenten is het instrument Groen Beleggen in 2005 geëvalueerd. In de evaluatie is onder andere, overeenkomstig de doelstelling van de Regeling groenprojecten, de vraag gesteld of de Regeling zich nog steeds richt op voorhoedeprojecten. In 2006 zullen, afhankelijk van de uitkomsten van de evaluatie, verdere wijzigingen worden voorgesteld.

maar bovendien heeft milieutechnologie vaak een lager financieel rendement dan bestaande technologie. Voor een deel is dat schijn omdat de maatschappelijke kosten

niet in de kostprijs verwerkt zijn. Zo is de schade die de elektriciteitsproductie uit fossiele brandstoffen aan het milieu toebrengt niet in de kilowattuurprijs opgenomen. Dus enerzijds moeten we een beter inzicht krijgen in de werkelijke kosten, en anderzijds moeten we financiële instrumenten vinden die rekening houden met die obstakels." Een voorbeeld van zo'n instrument is een Oostenrijks groen investeringsprogramma waarbij een bank niet alleen een lening verstrekt, maar ook deelt in het financiële risico dankzij een staatsgarantie. Een ander voorbeeld is het mezzanine-fonds dat de Franse energie- en milieu-organisatie Ademe samen met com-

Effecten

Het instrument Groen Beleggen is in het leven geroepen om burgers financieel te betrekken bij projecten die in het belang zijn van natuur en milieu. Een tweede doel is investeringen in deze projecten te bevorderen door de beschikbaarheid van kapitaal te verbeteren. Via groene financiering betalen deze projecten daarnaast een lagere rente. Deze doelen worden door Groen Beleggen gerealiseerd, terwijl tegelijkertijd ook andere positieve effecten optreden. Eén van die effecten is het stimuleren van de versnelde ontwikkeling en marktintroductie van nieuwe technologieën.

Betrokkenheid van burgers

Met Groen Beleggen worden burgers zich meer bewust van wat er met hun geïnvesteerde geld gebeurt. De groene belegger wordt door te investeren in de groene projecten immers voor een deel 'mede-eigenaar' van de projecten. Deze bewustwording draagt bij aan de betrokkenheid van de burger bij innovatieve en milieuvriendelijke projecten: niet alleen financieel, maar ook persoonlijk. De groene spaarder/belegger ontwikkelt meer interesse voor het milieu- en natuurbeleid en het draagvlak voor het beleid neemt hierdoor toe. Door hun deelname aan milieuvriendelijke projecten dragen de groene spaarders en beleggers bovendien actief bij aan het verwezenlijken van nationale milieudoelstellingen (vergelijkbaar met bijvoorbeeld 'groene' stroom). Groen Beleggen past hiermee in het streven naar verantwoord keuzegedrag van de burger en in wat tegenwoordig wel de 'belevingseconomie' wordt genoemd¹. Het grote aantal spaarders en beleggers en het aanzienlijke bedrag wat zij inleggen, geeft aan dat de betrokkenheid van burgers groot is.

Betrokkenheid van banken

De betrokkenheid van banken² bij Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO) is zonder meer door Groen Beleggen gestimuleerd. Groen Beleggen biedt de mogelijkheid om productontwikkeling, omzet en winst aan MVO te verbinden

1 Duurzame winst! De milieuwinst van de Groenregeling inzichtelijk gemaakt, KPMG en CE, september 2002.

2 Deze paragraaf is gebaseerd op gesprekken met banken.

merciële banken heeft opgezet om risicodragende groene leningen mogelijk te maken die het midden houden tussen risicokapitaal en een gewone lening. En dan natuurlijk groen beleggen, waarover Henry zegt: "Het interessante van de groenregeling is natuurlijk dat het een 'tax scheme' is; een van de weinige zo niet het enige programma dat uitgaat van particulier spaargeld en een belastingverlaging voor particuliere investeerders koppelt aan groene projecten. Het probleem is dat je zo'n regeling niet een op een kunt kopiëren. Zo kan in Nederland praktisch iedereen die groen belegt een belastingvoordeel krijgen, maar Frankrijk heeft

bijvoorbeeld een ander belastingstelsel met hogere drempels waardoor hooguit de helft van de Franse belastingbetalers van zo'n regeling zou kunnen profiteren. Ook in andere landen spelen zulke overwegingen. Dat neemt niet weg dat er veel belangstelling voor is. Het aantrekkelijke van de groenregeling is dat er een enorm hefboomeffect is; een klein belastingvoordeel genereert een veelvoud aan groene investeringen. Dat is ook waarom andere landen zo geïnteresseerd zijn in de Nederlandse ervaringen." Het bijzondere zit 'm dus in de particuliere belegger die voor het hefboomeffect zorgt. Dat is in de praktijk

MVO wordt dan een integraal onderdeel van de totale bedrijfsvoering. Door het instrument wordt ook meer over 'groen' gesproken dan men uitsluitend op basis van het financiële belang van de banken zou verwachten. Tenslotte biedt Groen Beleggen de financiële sector de mogelijkheid om actief bij te dragen aan een duurzame ontwikkeling van de samenleving en zo zijn maatschappelijke verantwoordelijkheid concreet in te vullen.

Begin jaren negentig had 'milieu' vooral een negatieve lading voor bedrijven en banken (bijvoorbeeld de hoge kosten van bodemsanering). Mede door Groen Beleggen hebben banken nu een positieve associatie met milieu: het kan duurzame investeringen bevorderen en geeft een argument om met klanten te praten. Groen Beleggen 'beloont' milieuvriendelijk gedrag met een rentekorting. Groen Beleggen wijst de banken op de mogelijkheden van milieu en heeft bijgedragen aan een omslag in de houding naar de klant.

Daarnaast biedt duurzaamheid ook nadrukkelijk zakelijke mogelijkheden voor banken, met name op het gebied van de beheersing van niet-financiële risico's op de leningenportefeuille.

Beschikbaarheid van kapitaal voor duurzame projecten

Begin jaren negentig waren slechts enkele banken in Nederland geïnteresseerd in de financiering van bijvoorbeeld duurzame energieprojecten of biologische landbouw. Dit soort projecten bevond zich vooral in de 'alternatieve' sfeer en was voor de reguliere bankensector geen serieuze kredietoptie.

Met de invoering van het instrument Groen Beleggen in 1995 zijn eerst een paar banken die duurzame projecten wél al financierden, gestart met een groenfonds. Met succes, waardoor ook de klanten van andere banken geïnteresseerd raakten in het 'groene' product. Onder druk van hun eigen klanten hebben alle belangrijke Nederlandse banken inmiddels een groenfonds of groenbank.

Minimaal 70% van het ingelegde groene geld bij banken moet in groene projecten geïnvesteerd worden. Omdat er de afgelopen jaren veel geld is ingelegd in groenfondsen of groenbanken, gaan banken nu actief op zoek naar te financieren groene projecten.

niet de doorsnee belegger die zoekt naar een balans tussen maximaal rendement en maximale zekerheid. De groene belegger zoekt het meer in maatschappelijk verantwoord ondernemen en wil graag weten dat zijn of haar geld goed besteed wordt. Dit zijn doorgaans goed opgeleide, maatschappelijk actieve mensen, zoals Hilly Schäffer uit Apeldoorn. Zij is systeemontwerper bij de Belastingdienst en heeft er verschillende functies opzitten binnen de lokale afdeling van GroenLinks. En ze is groen belegger van het eerste uur. "In die tijd deed ik wat vrijwilligerswerk voor een biologisch landbouwbedrijf, de Hooge Kamp even buiten Apeldoorn. Die

Hilly Schäffer bij boerderij De Hooge Kamp in Beemte Broekland, waar zij ooit als vrijwilligster werkte

Verbeterde financierbaarheid

Als gevolg van de groenregeling hebben banken hun expertise op de typen projecten binnen de groenregeling significant uitgebreid. Daardoor is de bereidheid om dit soort projecten te financieren nieuw ontstaan, of is deze sterk vergroot.

Dankzij de succesvolle ervaringen met financiering van groene projecten zijn nieuwe groene en duurzaamheidgerelateerde producten en diensten ontwikkeld. Deze hebben betrekking op zowel de groen gefinancierde projecten als op gangbare ondernemingen.

Bij het verstrekken van kredieten betreffen de nieuwe producten met name lease constructies voor groene en duurzame projecten. Daarmee kan optimaal gebruik worden gemaakt van de belastingfaciliteiten (ook voor bedrijven die niet vennootschapbelastingplichtig zijn). De terugverdientijd van een investering wordt zo binnen acceptabele grenzen gebracht. Een ander voorbeeld zijn de wind- en weerderivaten, waarbij de risico's van minder wind door eigenaren van windmolens kunnen worden verzekerd. Deze risico-afdekking zorgt ook voor een betere financierbaarheid. Tenslotte kan meer in algemene zin worden gezegd dat leningen voor groene/duurzame projecten, net als bij 'traditionele' projecten, op een moderne manier worden gestructureerd (o.a. mogelijkheden om het renterisico op een groenlening af te kopen).

Wat betreft de inleg van gelden ontstaan er naast sparen en beleggen ook mengvormen waarmee extra rendement kan worden verdiend met het risico op bijvoorbeeld een onderliggende leningenportefeuille. Opvallend is ook dat banken steeds vaker voor een specifiek groenproject geld aantrekken.

boeren leefden toen echt op het bestaansminimum en door ondersteuning van vrijwilligers konden ze het toch allemaal levensvatbaar houden. Ik deed wat financiële zaken voor ze en zo kwam ik in aanraking met Triodos Bank. Op een gegeven moment ging die aandelen uitgeven in

***"Je hebt echt het idee dat met
jouw geld dingen gebeuren die je
belangrijk vindt"***

een groenfonds en toen is het voor mij begonnen. Ik vond het belangrijk om iets met duurzame energie te doen en met die eerste aandelen kon ik zelf windenergie ondersteunen. Dat was in 1996. Dan ga je er meer over lezen en kom je in aanraking met andere banken.

Zo ben ik ook in het groenfonds van de ASN gaan beleggen. In feite ben ik al tien jaar lang groene belegger."

De ervaring van Hilly Schäffer is dat er nu heel anders tegen groen beleggen wordt aangekeken dan toen. Nu is het een geaccepteerd alternatief voor een spaarbankboekje

of, zoals in haar geval, het aflossen van de hypotheek. Tien jaar geleden werd er nog een beetje schamper over gedaan, vooral over beleggingen in biologische landbouw. "Ik ben wel uitgelachen in het begin. Toen had ik zoiets van 'ja, maar ik beleg in grond, dat is geen

Groen Beleggen en technologische vooruitgang

Groen Beleggen is gericht op projecten die vernieuwend en innovatief zijn, de zogenaamde voorlopers. Deze innovatieve projecten zitten vaak op de grens van demonstratie en marktintroductie, maar het is in de praktijk niet altijd vanzelfsprekend dat nieuwe ontwikkelingen de markt veroveren. Een barrière voor dergelijke projecten is dat het vanwege het hogere risicoprofiel en innovatieve karakter vaak moeilijk en soms onmogelijk is om financiering te vinden. De financierende instellingen kiezen in principe liever voor financiering van bekende gangbare technieken in plaats van het innovatieve milieuvriendelijke alternatief.

De faciliteit Groen Beleggen neemt deze barrière weg, door ervoor te zorgen dat er investeringsgeld beschikbaar komt speciaal voor deze innovatieve milieuvriendelijke alternatieven.

Groen Beleggen is een belangrijk instrument om 'duurzame' vernieuwingen over de drempel van de marktintroductie te helpen. De Regeling groenprojecten stelt scherpere eisen aan projecten dan de geldende wettelijke normen. De gunstige financiering van de groenregeling maakt het mogelijk om vernieuwende projecten en investeringen uit te voeren, en vast te stellen in hoeverre ze technisch realiseerbaar zijn. Wanneer na een redelijk aantal gerealiseerde projecten de techniek bewezen is, worden de wettelijke normen aangepast. De volgende prestatieverbetering wordt uitgelokt door vervolgens de eisen van de Regeling groenprojecten weer aan te scherpen.

Deze opzet van voortschrijdende eisen wordt binnen Groen Beleggen onder meer gevolgd voor de Groen Label Kassen en voor Duurzame woningbouw. In de vol-

zeepbel, en toevallig ken ik ook boeren die ervan leven en dat vind ik heel waardevol'. Ik heb meegemaakt dat collega's van mij gingen beleggen in Word Online. Die

zijn wel wat geld kwijtgeraakt, zoals veel mensen in die tijd. Dat vond ik heel stilletjes wel een beetje grappig."

"Veel mensen hebben sowieso een aversie tegen beleggen, maar eigenlijk zijn de risico's die je loopt met groenprojecten heel gering. Dan kun je wel zeggen dat het rendement niet zo hoog is, maar het is gewoon veel leuker dan je geld op een spaarrekening zetten. Je hebt echt het idee dat met jouw geld dingen gebeuren die je belangrijk vindt. Dat je groene landbouw ondersteunt, dat je windmolens ondersteunt, dat vind ik belangrijk. En dan zijn die fiscale regels mooi meegenomen."

Ook Klaas Berkhout is een pionier als het om groen

Groen Beleggen en de Toekomstagenda Milieu

In de Hoofdpijnennotitie Toekomstagenda Milieu presenteert het kabinet hoofdlijnen voor een slimmer en moderner milieubeleid dat gericht is op de toekomst. Aan een aantal van deze hoofdlijnen wordt door Groen Beleggen al 10 jaar een bijdrage geleverd, zoals :

- Burgers betrekken bij het milieubeleid.
- Het stimuleren van eigen verantwoordelijkheid voor duurzame ontwikkeling van zowel burgers als de financiële sector. Ook bedrijven worden door de regeling gestimuleerd te investeren in een technologie die beter is dan wettelijk vereist. Door het realiseren van een betere milieuprestatie, profiteren ze van een rentekorting en van de beschikbaarheid van kapitaal.
- Het realiseren van eco-efficiënte technieken in de praktijk. Groen Beleggen draagt daaraan bij door de beschikbaarheid van kapitaal en de lagere rente. Veel van deze eco-efficiënte technieken zijn geschikt voor export.
- Bijdragen aan de Europese milieudoelstellingen. De projecten met een groenverklaring hebben zonder uitzondering een betere milieuprestatie dan gangbare projecten en dragen zodoende extra bij aan de Europese milieudoelstellingen. Dit geldt bijvoorbeeld voor de mestvergistingsinstallaties (Nitratrichtlijn) en afvalwaterzuiveringsinstallaties (Kaderrichtlijn Water).
- Vernieuwing van het Europees milieu instrumentarium. Sinds de informele milieuraad in Maastricht is er vanuit diverse Europese landen interesse voor de Nederlandse fiscale instrumenten in het algemeen, en voor de Regeling groenprojecten in het bijzonder.

De interviews in dit jaarverslag zijn een illustratie van deze onderwerpen.

zijn meer van 'nee, tenzij'. De kracht van 'groen' is dat iedereen zich er veel meer bewust van is geworden dat je ook kunt investeren op een manier die een bijdrage levert aan het milieu. We nemen dat ook als positieve boodschap mee als we met een ondernemer praten: 'als je nou die en die techniek kiest, dan kun je een groenverklaring krijgen, met alle voordelen van dien'. In de meeste gevallen zou zo'n investering waarschijnlijk toch wel doorgaan, maar dan zonder die extra milieumaatregelen. Dus uiteindelijk zit iedereen in een win-win situatie. De particulier heeft zijn belastingvoordeel, de investeerder heeft zijn rentevoordeel, de overheid

heeft het voordeel dat er milieudoelstellingen worden gerealiseerd en de banken verdienen er ook nog wat aan." Betekent dat dat het milieu alleen maar interessant is voor een bank als er geld mee te verdienen valt? Niet als het aan Klaas Berkhout ligt. Hij is blij met de ontwikkelingen die mede door Groen Beleggen in gang zijn gezet. "Wij realiseren ons als bank steeds meer dat het niet alleen een kwestie van geld verdienen is. We hebben een afdeling 'sustainability' omdat we vinden dat we een rol moeten spelen op het gebied van maatschappelijk ondernemen. Dat gaat veel verder dan alleen maar groen. We hebben die plicht en we toetsen

Milieuwinst

Het kwantificeren van het effect van groene projecten op het milieu is complex. Omdat groenprojecten een verbetering van de integrale milieukwaliteit beogen zijn er vaak vele verschillende effecten. Daardoor is het al moeilijk om het effect van een enkel project te meten, laat staan van de Regeling groenprojecten als geheel.

Een voorbeeld: het op biologische wijze houden van dieren en het verbouwen van biologische gewassen vermindert de milieuschade door chemische gewasbeschermingsmiddelen én de emissies van schadelijke stoffen (bijvoorbeeld ammoniak). Ook draagt het bij aan de biodiversiteit. Dit alles is echter moeilijk te kwantificeren, te meer omdat dergelijke parameters herleid zouden moeten worden tot de hoeveelheid geproduceerd product. Ondersteuning van projecten in de biologische veehouderij draagt ook nog eens bij aan het dierenwelzijn. Ook deze bijdrage is niet te kwantificeren, maar heeft wel zichtbare resultaten zoals een soortspecifieke huisvesting, minimaal geneesmiddelengebruik en vermindering van fysieke ingrepen.

Andere voorbeelden zijn duurzaam bouwen en duurzame glastuinbouw. Duurzaam bouwen heeft gevolgen voor energie-, water- en materiaalgebruik en voor het binnenmilieu van de woningen. Duurzame glastuinbouw (Groen Label Kas) heeft positieve effecten op de integrale milieukwaliteit door energiebesparing, minder gebruik van gewasbeschermingsmiddelen, beperking van het gebruik van meststoffen, lagere bodem- en luchtmissies en waterbesparing.

In nevenstaande tabel is een overzicht gegeven van de wél kwantificeerbare milieueffecten – vermeden uitstoot en verontreiniging, en toegevoegd areaal – in verschillende categorieën van Groen Beleggen.

jaar, niet alleen in Nederland maar ook wereldwijd.”
“De Groenregeling is een belangrijke katalysator geweest in dat bewustwordingsproces. Groen Beleggen

“Wij realiseren ons dat het niet alleen een kwestie van geld verdienen is.”

was ons eerste beleggingsproduct met een groen karakter. Inmiddels zijn het er veel meer, want we hebben gezien dat klanten heel bewust naar dat soort producten vragen. Ook in die zin heeft Groen Beleggen dus een aanjaagfunctie gehad.”

ook investeringsaanvragen aan een aantal criteria. We gaan de dialoog dus niet uit de weg. Wat dat betreft zijn we als bank anders gaan denken de afgelopen tien

Een bank die het van oudsher moet hebben van klanten die duurzaam en groen willen beleggen is Triodos Bank. "Wij willen graag dat onze klanten weten dat er iets moois met hun geld gebeurt. Daarvoor zijn we opgericht." Dat zegt Bas Rüter, die binnen de directie verantwoordelijk is voor de fondsen van de bank. Een van die fondsen is het groenfonds dat naar zijn zeggen aantoont dat je duurzame ontwikkeling prachtig kunt combineren met een reëel rendement. Het fonds wordt al jaren gebruikt om windenergieprojecten en biologische landbouw te financieren. Daarom is het des te opmerkelijker dat juist Triodos Bank in een grootschalig

industriële project is gestapt, de Amsterdamse Hoog Rendement Afvalenergiecentrale, die staatssecretaris Twi Twi noemt als (iodof) 12.2 (spe
o

In 2005 zijn groenverklaringen afgegeven voor 141 nieuwe windturbines, die een gezamenlijk vermogen hebben van ruim 228 MW. De turbines produceren jaarlijks gemiddeld 458 miljoen kWh, wat overeenkomt met het elektriciteitsverbruik van ongeveer 153.000 huishoudens. Hierdoor wordt de uitstoot van CO₂ met ruim 257.800 ton per jaar verlaagd. Daarnaast is een aantal grote kantoren en instellingen voorzien van warmtepompen met warmte- en koudeopslag, waarmee de uitstoot van CO₂ met ruim 2.000 ton per jaar wordt verlaagd. Verder wordt door de bodemkoeling het gebruik van 85.000 m³ drinkwater voorkomen. Ruim 9.100 woningen en 57.000 m² utiliteitsbouw zijn op warmtenetten aangesloten. De totale verlaging van CO₂-uitstoot dank zij de nieuwe projecten in de categorie Duurzame energie bedraagt daarmee bijna 266.000 ton per jaar.

Duurzame bouw of renovatie van 430 woningen is goed voor ruim 300.000 m³ aardgasbesparing per jaar, wat overeenkomt met bijna 544 ton minder CO₂-uitstoot. Daarnaast wordt door een duurzaam kantoor de emissie vermeden van bijna 30 ton CO₂.

Binnen de categorie Andere projecten is voor diverse projecten een groenverklaring afgegeven met een gezamenlijke jaarlijkse besparing op CO₂-uitstoot van ruim 400.000 ton. Het project dat rest-CO₂ uit de industrie afzet in de glastuinbouw is verantwoordelijk voor het grootste deel van deze besparing. Daarnaast wordt door de projecten in deze categorie het gebruik van 1.300 ton chloor vermeden.

In totaal zijn de projecten die in 2005 een groenverklaring hebben ontvangen goed voor een vermeden CO₂-uitstoot van 818.000 ton op jaarbasis.

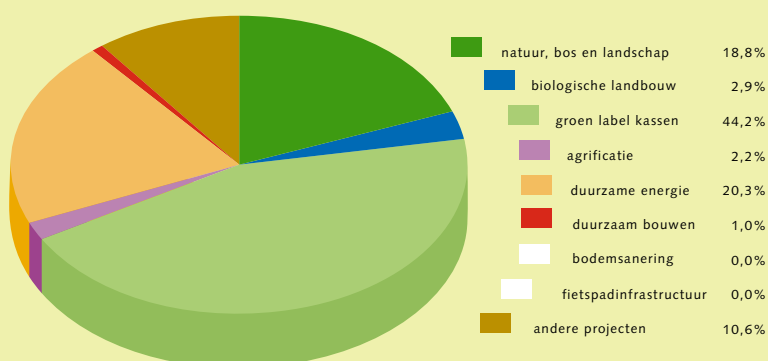
haalt meer elektriciteit uit de verbranding van huishoudelijk afval dan de gemiddelde kolengestookte centrale uit kolen en is daarmee goed voor een kwart van de Kyoto-taakstelling voor de provincie Noord-Holland. "Het klopt dat afvalverbranding niet het eerste is dat in je opkomt als je aan Triodos Bank denkt, maar wij vonden het zinnig om iets te doen dat goed is voor het milieu ondanks dat je vertrekpunt het verbranden van afval is. Wij hebben alleen de onrendabele top van de milieutechnologie gefinancierd, dus die technologie die van een gewone afvalverbrander een hoog-rendementscentrale maakt met een vergister en met grond-

Groenprojecten 2005 in detail

Groen Beleggen

Natuur, bos en landschap	24
Biologische landbouw	26
Groen Label Kassen	28
Agrificatie	30
Duurzame Energie	31
Duurzaam bouwen	34
Fietspadinfrastructuur	36
Vrijwillige bodemsanering	36
Andere projecten	36

Een overzicht van de categorieën met deelcategorieën staat op pagina 38 en 39.

Aandeel
projectvermogen

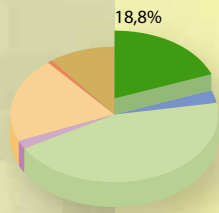
stoffenterugwinning. Dát vonden we interessant. En wij niet alleen, er is ook veel internationale belangstelling. Dus je kunt die technologie straks gebruiken om ook in andere delen van de wereld voor veel energie-efficiëntere afvalverbranding te zorgen." Medefinancier Rabobank heeft voor de HR centrale een speciale emissie van groenobligaties uitgegeven en daarvoor klanten in en om Amsterdam gezocht." Bas Rüter daarover: "Dat werkt heel goed want je creëert regionale betrokkenheid bij zo'n project. Wij hebben dat hier niet gedaan, maar dat was meer een kwestie van afstemming met de Rabobank. Maar we doen het wel, en soms gaan we

nog een stapje verder. Zo financieren we een windpark bij de nieuw te bouwen ecologische woonwijk De Locht in Kerkrade. Daar betrekken we mensen in de omgeving bij door ze mede-eigenaar van de windturbines te maken; zeg maar een moderne variant van de oude windmolencoöperatie."

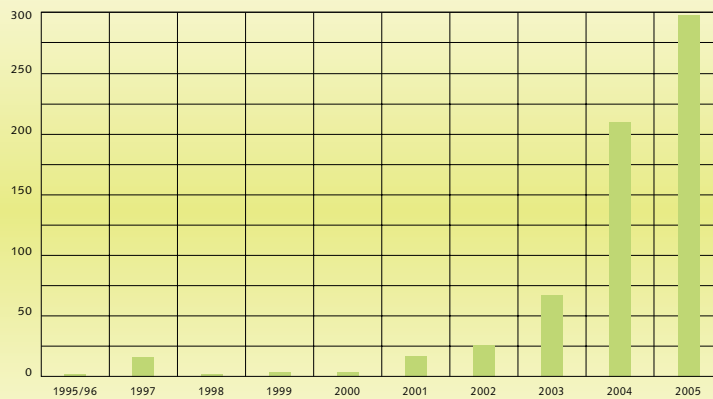
Er komen twee grote windturbines met een ashoogte van tachtig meter en een vermogen van 2,5 MW elk. Toekomstige inwoners van de nieuwe wijk en inwoners van Heerlen en Kerkrade konden participeren in de maatschap die het windpark gaat exploiteren. Honderden particulieren hebben van deze mogelijkheid

Natuur, bos en landschap *categorie a t/m d*

Bij Natuur, bos en landschap gaat het om de aanleg van nieuw bos en om projecten die gericht zijn op het ontstaan en het instandhouden van andere natuur- en landschappelijke waarden. Het aantal groenprojecten in deze categorieën is sinds 2001 ieder jaar flink gestegen ten opzichte van de voorafgaande jaren. Waar in 2003 al 2,5 maal meer groenverklaringen waren afgegeven dan het jaar ervoor, is het aantal in 2004 ruim het drievoudige van 2003. Voor 2005 komen daar nog eens ruim 80 groenverklaringen extra bij ten opzichte van 2004. Dit wordt enerzijds veroorzaakt doordat er steeds meer beschikkingen in het kader van de SAN (Subsidieregeling Agrarisch Natuurbeheer) worden afgegeven en anderzijds is een aantal groenfondsen vanaf 2004 actief de markt op gegaan voor dit soort projecten. Tevens zijn er van 2004 nog een aantal aanvragen blijven liggen die pas in 2005 konden worden afgehandeld.

Afgegeven
groenverklaringen
Natuur, bos en
landschap

Bijna 25% van de afgegeven groenverklaringen behoort tot de categorie d1, waarvoor een positieve beschikking op basis van de Subsidieregeling natuurbeheer 2000 nodig is. Ruim 70% valt in de categorie d2. Hiervoor is een positieve beschikking in het kader van de Subsidieregeling agrarisch natuurbeheer vereist.

gebruik gemaakt en 600 participaties van 2500 euro gekocht. De rest van de kosten wordt gefinancierd met een lening van het Triodos Groenfonds. "Door de mensen uit de omgeving bij het project te betrekken, is de kans dat er tegenstand ontstaat veel kleiner. Sterker nog, mensen worden enthousiast: 'kijk dat is die molen waar ik mijn energie vandaan krijg'. En vooral voor de participanten die in die wijk gaan wonen is het mooi, want die zijn zowel afnemer van de stroom als financier als mede-eigenaar. Dat is natuurlijk prachtig."

Marc Munnik, huisarts te Kerkrade, en Ludovic Laugs, chef de bureau op een notariskantoor te Heerlen,

zijn twee van de participanten in het windpark. Marc Munnik heeft twee participaties genomen, voor zijn beide zoons, maar het waren er waarschijnlijk drie geworden als hij toen al geweten had dat er een derde kind op komst was, want "eigenlijk is het niet eerlijk dat die twee oudsten een windmolen hebben en de jongste niet".

Munnik kreeg als buurtbewoner een brief over windpark De Locht waarin stond dat de particulieren uit de omgeving in het project konden investeren. "En toen dachten we, da's leuk voor de jongens, dan kunnen we er later langsrijden en zeggen, kijk die zijn ook een beetje van

Natuur, bos en landschap	Aantal projecten		Projectvermogen [euro's]	
	2005	2004	2005	2004
Bos en andere houtopstanden (a)	4	0	1.657.239	0
Landgoederen volgens Natuurschoonwet 1928 (c1)	3	0	3.456.157	0
Natuurbeheer 2000 (d1)	72	169	16.434.384	44.471.555
Agrarisch natuurbeheer (d2)	212	41	260.869.430	12.009.491
Publieke instellingen (d3)	0	0	0	0
Particulier natuurbeheer (d4)	0	0	0	0
Beheersovereenkomsten en natuurontw. (d5 en d6)	0	0	0	0
Totaal	291	210	282.417.209	56.481.046

Aantal projecten met groenverklaring en projectvermogen Natuur, bos en landschap

Verder zijn er in 2005 voor de categorie Bos 4 groenverklaringen en voor de categorie NSW-landgoederen 3 groenverklaringen afgegeven. Ten opzichte van 2004 valt op dat niet alleen het aantal toegekende projecten is gestegen, maar ook het areaal: van 6.044 hectare in 2004 naar 103.007 hectare in 2005. Deze enorme stijging is vooral het gevolg van een flink aantal door agrarische natuurverenigingen ingediende aanvragen in de categorie d2. Deze verenigingen hebben veel leden en daarmee vaak grote oppervlaktes aan (landbouw) grond. De groei van het aantal aanvragen door agrarische natuurverenigingen valt te verklaren vanuit de gerichte acquisitie van groenfondsen, terwijl in de eerste jaren van de SAN deze verenigingen geen gebruik maakten van groenfinanciering.

Nieuw areaal [ha]	2005	2004
Bos en andere houtopstanden (a)	59	0
Landgoederen volgens Natuurschoonwet 1928 (c1)	40	13
Natuurbeheer 2000 (d1)	573	427
Agrarisch natuurbeheer (d2)	102.335	4593
Publieke instellingen (d3)	0	0
Particulier natuurbeheer (d4)	0	0
Beheersovereenkomsten en natuurontw. (d5 en d6)	0	0
Totaal	103.007	6.044

Toename areaal natuurontwikkeling

jullie. Het is best spannend om van zo'n onderneming te proeven. De overheid doet mee en dat helpt. Als je zelf een paar duizend euro moet investeren en je ziet er niets concreets voor terug, dan is dat toch een stuk moeilijker. We hadden al wat beleggingen lopen links en rechts, vooral in duurzame aandelenfondsen. We denken er wel bij na, maar in wezen ben ik een doorsnee belegger. Hoewel ik wel al zat te denken aan groenfondsen voor als mijn box 3 inkomen te hoog wordt. Die windmolens tellen niet mee, die zitten in box 2."

"Ik ben erg geïnteresseerd in wat de overheid gaat doen op het gebied van windenergie en zonne-energie. Zelf

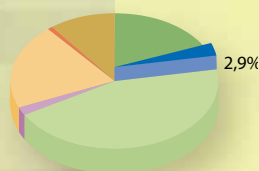
Marc Munnik met zijn vrouw Miriam en hun zoons Pim en Bram op het terrein van windpark De Locht

Het toegekende projectvermogen is hierdoor in 2005 ten opzichte van 2004 gestegen van ruim 56 miljoen euro naar ruim 282 miljoen euro. Het gemiddelde projectvermogen per groenverklaring is daarmee gestegen van 268.957 euro naar 971.505 euro. Dit laatste heeft ook weer te maken met de aanvragen in de categorie d2 die door de natuurverenigingen worden ingediend. Tevens zorgen enkele NSW-landgoederen voor een hoog gemiddeld projectvermogen.

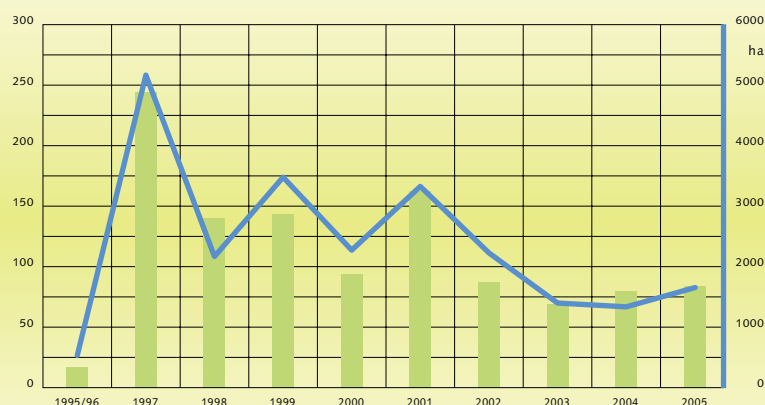
Biologische landbouw *categorie e1 en e2*

Biologische landbouw omvat de productie of verwerking van landbouwproducten volgens de voorschriften van het Landbouwkwaliteitsbesluit biologische productiemethode. Deze categorie is sinds de start in de regeling opgenomen. In de categorie Biologische landbouw kunnen in tegenstelling tot de andere categorieën ook aanvragen worden ingediend voor bestaande projecten. Het aantal toegekende groenprojecten wisselt per jaar sterk. In 2005 is het aantal afgegeven groenverklaringen iets gestegen ten opzichte van 2004.

Het aantal aanvragen in de categorie 'Biologische landbouw' is de afgelopen jaren steeds teruggelopen, met 2003 als dieptepunt. In 2004 is voor het eerst weer

Afgegeven
groenverklaringen
en het aantal hectares
Biologische landbouw
(blauwe lijn)

wilde ik zonnepanelen op mijn huis, maar de oriëntatie van mijn dak is niet zo goed. Nu is er net een nieuw bedrijf in de buurt dat is gespecialiseerd in zonne-energie, dus wie weet. Het scheelt of iets in de buurt is. Dat geldt ook voor die twee windmolens. Het initiatief was juist leuk omdat het lokaal was, omdat de lokale bevolking kon participeren. Gemeenten die zeggen 'waarom moeten die windmolens bij ons, ga maar naar de volgende gemeente', moeten het maar eens aan de bevolking gaan vragen. Dat is nou die paternalistische instelling van lokale overheden. Je kunt het hier zien, als je het aan de bevolking vraagt en ze kunnen zelf

participeren, dan willen ze meedoen en wordt het een win-win situatie."

Ook voor Ludovic Laugs was het feit dat de windturbines in de buurt kwamen een belangrijk punt. "Ik vind dat er nog veel meer op wijkniveau moet gebeuren, zodat de mensen zien wat er gebeurt. Bijvoorbeeld grote regenwaterbuffers onder speelvelden en parkeerplaatsen. Dat regenwater zou je kunnen gebruiken om 's zomers te sproeien of om brandweertanks te vullen. Mensen worden er veel meer mee geconfronteerd als ze zien wat er kan. Dan gaat het meer leven en gaan ze er over nadenken. De overheid zou daar meer mee

Biologische landbouw	Aantal projecten		Projectvermogen [euro's]	
	2005	2004	2005	2004
Plantaardig (e1)	26	28	12.348.464	18.583.699
Dierlijk (e2)	50	50	22.794.872	18.291.001
Gemengd (e1/2)	10	2	7.715.842	361.509
Totaal	86	80	42.859.178	37.236.208

Aantal projecten
met groenverklaring
en projectvermogen
Biologische landbouw

sprake van een lichte stijging. De economische recessie en de prijzenslag binnen de supermarktsector treft ook de biologische sector. De consumentenbestedingen aan biologische producten vertonen in 2005 ook weer een licht positieve ontwikkeling. Er is niet veel belangstelling voor het omschakelen naar biologische landbouw. Want hoewel er sprake is van een lichte stijging van het aantal toegekende aanvragen, zijn veel van die aanvragen afkomstig van uitbreidingen door bedrijven die al gebruik maken van de regeling en dus al biologisch telen of verwerken: slechts 11 (van de 86) groenverklaringen zijn afgegeven aan bedrijven die na 1 juli 2004 door SKAL zijn gecertificeerd.

Naast biologische productiebedrijven vallen ook verwerkende bedrijven onder de categorie Biologische landbouw. Stimulering van verwerkende bedrijven beoogt een verbreding van het biologische productassortiment en leidt tot producten met een hogere toegevoegde waarde. Er is in 2005 één groenverklaring afgegeven aan

Nieuw areaal [ha]	2005	2004
Akkerbouw	461	488
Bomen	1	0
Fruit	0	13
Gemengd	538	126
Glastuinbouw	2	4
Tuinbouw open grond	2	43
Grootvee	550	653
Kleinvee	147	135
Totaal	1.701	1.463

Nieuw areaal
Biologische landbouw

moeten doen. Ze zou bijvoorbeeld moeten zorgen dat alle basisscholen een hemelwaterinstallatie en zonnepanelen krijgen, zodat leerlingen opgroeien met die technieken. Je hebt de nieuwe generatie nodig om duurzame technieken op uitgebreide schaal ingevoerd te krijgen en je moet die kinderen er op jonge leeftijd kennis mee laten maken. Misschien kunnen ze dan ook hun ouders beïnvloeden." Ludovic Laugs – een keurige, traditioneel geklede man – is iemand die in alles wat hij doet rekening houdt met het milieu. "Ik ben echt extreem als het om het milieu gaat. Voor mij is niks te veel. Als ik naar de supermarkt ga, boodschappen doen,

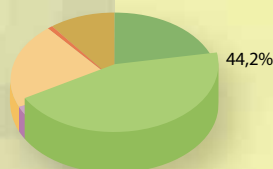
Ludovic Laugs bij de hemelwateropslagtanks in de kelder van zijn huis

een biologische slagerij, één voor een bedrijf dat groenten verwerkt en één aan een druiventeler die de op het bedrijf gekweekte druiven zelf tot wijn verwerkt.

Het toegekende projectvermogen ligt iets hoger dan in 2004. Het gemiddelde projectvermogen is gestegen tot 498.363,- euro.

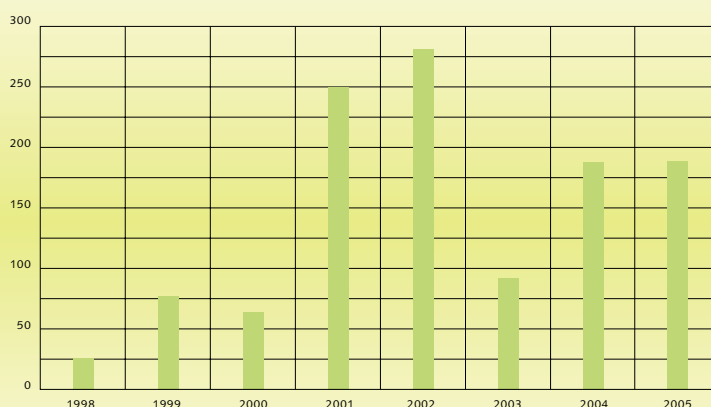
De nieuwe aanvragen in de categorie Biologische landbouw zijn goed voor een uitbreiding van de oppervlakte biologische landbouw onder de Regeling groenprojecten van bijna 1.701 hectare.

Groen Label Kassen *categorie e3*

De Groen Label Kas is een tuinbouwkas met een laag energiegebruik en een lage milieudruk door minder gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en meststoffen. Groen Label Kassen maakten in de afgelopen jaren een belangrijk deel uit van het totaal aantal groenverklaringen binnen de regeling.

Afgegeven
groenverklaringen
Groen Label Kassen

dan ga ik op de fiets, niet met de auto. Stel ik krijg niet alles mee, dan fiets ik twee keer. Ik woon ook op fietsafstand van mijn werk. Dat is een bewuste keuze. Twaalf

"Je hebt de nieuwe generatie nodig om duurzame technieken op uitgebreide schaal ingevoerd te krijgen"

jaar geleden hebben we een bouwterrein gekocht in Heerlen, terwijl we voor ons gevoel eigenlijk veel meer op het platteland pasten."

"Toen we dit huis bouwden hebben we rekening gehouden met alles wat dienstig kon zijn aan het

milieu. Bijvoorbeeld tien centimeter spouwmuurisolatie en het beste isolerende glas dat verkrijgbaar was. We hebben ook leidingen laten aanleggen voor een regen-

	Aantal projecten		Projectvermogen [euro's]	
	2005	2004	2005	2004
Groen Label Kassen	189	188	661.939.543	551.270.295

Aantal projecten met groenverklaring en projectvermogen Groen Label Kassen

De tuinbouwsector heeft de Groen Label Kas snel opgenomen. Het concept is zeer succesvol gebleken en heeft tot snelle verschuivingen binnen de sector geleid. Om de technologische innovatie te blijven stimuleren worden de eisen regelmatig aangescherpt. Ook in 2005 vond een aanscherping plaats. Omdat de sector dit zag aankomen zijn er in 2004 en begin 2005 veel aanvragen ingediend. Nadat op 13 juli 2005 de strengere eisen van kracht werden, is het aantal aanvragen voor Groen Label Kassen vrijwel tot stilstand gekomen.

Van de ingediende aanvragen zijn er in 2005 189 gehonoreerd – nagenoeg hetzelfde als in 2004 – waarvan 139 kassen, 47 WKK-installaties (warmtekrachtkoppeling) en 3 energieclusters. Vooral de verdubbeling van het aantal WKK-installaties ten opzichte van 2004 is opvallend. Deze worden steeds vaker door een cluster van samenwerkende tuinders geplaatst, of ze worden geleased waarbij een lease-maatschappij de projectbeheerder is. In 2005 zijn 67 voorlopige groenverklaringen ingetrokken omdat in de meeste gevallen bleek dat de kas niet gebouwd was.

De nieuwe kassen vertegenwoordigen een oppervlakte van 543 hectare. De gemiddelde oppervlakte is daarmee 3,9 hectare. In 2004 was dit nog 3,2 hectare.

Het in 2005 toegekende projectvermogen is met ruim 661 miljoen euro ruim 110 miljoen euro hoger dan in 2004. De prijs per hectare is vrijwel niet gestegen. Groentekassen vertegenwoordigen ongeveer 35% van het aantal aanvragen. De bedrijfsoppervlakte bedraagt gemiddeld 5,5 hectare. Vorig jaar was dit nog 4,1 ha. Bijna 22% van de kassen wordt gebruikt voor de teelt van bloemen. Deze bedrijven hebben een gemiddelde oppervlakte van 2,6 hectare. De rest bestaat uit kassen voor potplanten, plantenkwekerijen en gemengde kassen.

Op basis van het aantal in 2005 verleende nieuwe groenverklaringen wordt het milieueffect geraamd op een besparing van 83 miljoen m³ aardgas per jaar en daarmee een vermindering van 147.000 ton CO₂ emissie.

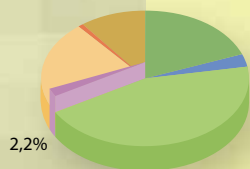
opvanginstallatie om te zijner tijd hemelwater voor de toiletdoorspoeling te kunnen gebruiken. Dat is pas een aantal jaren later gebeurd omdat we eerst niemand konden vinden die de installatie kon leveren. Later wel en sindsdien spoelen we door met regenwater. Dat levert een enorme waterbesparing op; we gingen het eerste jaar terug van 110 kubieke meter naar iets van 60. Toen waren de dochters nog klein. Maar als de dochters groter worden, dan wordt het uiterlijk heel belangrijk. Dus ze gaan tuiten en uitgebreid in bad, haren wassen gaat drie keer, vier keer per week. En nu zitten we toch weer op 110 kuub." Daarmee blijft Ludovic Laugs

nog altijd ruim onder het landelijk gemiddelde van zo'n vijftig kubieke meter per persoon. Hij heeft dan ook wat met water. Hij is opgegroeid op een boerderij in Spaubeek die pas in 1971 aangesloten werd op het waterleidingnet. "Daarvoor moesten wij het water met emmers bij de pomp halen. Dus zuinig zijn met water zat er al vroeg in."

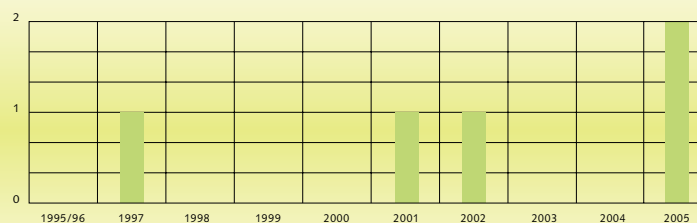
Eef Leeuw heeft ook iets met water, met afvalwater om precies te zijn. Hij is in dienst van Waterstromen, de commerciële dochter van Waterschap Rijn & IJssel. Waterstromen behandelt het afvalwater van een van de grootste aardappelverwerkers in Nederland, Aviko

Agrificatie *categorie f*

Agrificatie is gericht op de industriële verwerking van landbouwgrondstoffen tot goederen die niet bedoeld zijn voor menselijke of dierlijke consumptie. Tot 2005 is er niet meer dan 1 project per jaar ingediend. In 2005 zijn er twee groenverklaringen afgegeven met betrekking tot agrificatie. Deze twee aanvragen hadden betrekking op de productie van biodiesel uit koolzaad. Tezamen waren ze goed voor een projectvermogen van bijna 33 miljoen euro.

Afgegeven
groenverklaringen
Agrificatie

Binnen de twee projecten waarvoor een Groenverklaring is afgegeven wordt onder andere koolzaadolie verwerkt tot biodiesel. De productiecapaciteit van de beide projecten bedraagt uiteindelijk totaal 96.000 ton biodiesel per jaar. De milieudienst wordt gerealiseerd bij de verbranding van biodiesel, daarom wordt hier geen milieueffect gepresenteerd.

Aantal projecten
met groenverklaring en
projectvermogen Agrificatie

	Aantal projecten		Projectvermogen [euro's]	
	2005	2004	2005	2004
Agrificatie	2	0	32.935.369	0

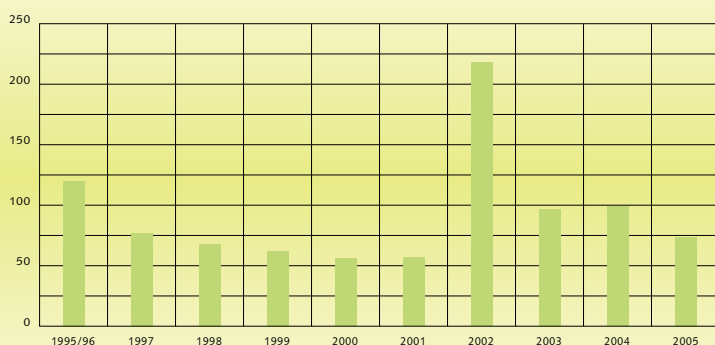
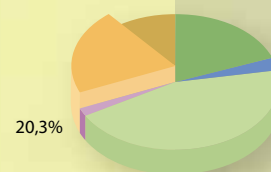
uit Steenderen. Dagelijks wordt 2.500 kubieke meter afvalwater naar de zuiveringsinstallatie in Olburgen gepompt, zeven kilometer verderop. De installatie waarin dat gebeurt is een staaltje milieutechnologie in optima forma. Eef Leeuw: "Wat hier gebeurt is allemaal erg nieuw. We hebben een aantal bestaande zuiverings-technieken gecombineerd met nieuwe technieken voor stikstof- en fosfaatverwijdering. Als eerste gebruiker kom je allerlei kinderziektes tegen en maak je extra kosten, dan mag je met subsidies en een groenfinanciering best een eindje geholpen worden. Daar is die regeling voor. Het resultaat is er dan ook naar: een installatie die

Eef Leeuw op het dak van de zuiveringsinstallatie in Olburgen

Duurzame energie *categorie g*

Opwekking van duurzame energie, als alternatief voor fossiele brandstoffen, is al sinds de start onderdeel van de Regeling groenprojecten. Bij aanvang van de regeling was het aantal groenverklaringen relatief hoog doordat er achterstand in de financiering was. Het aantal groenprojecten in deze categorie heeft zich daarna een aantal jaren rond de 60 bewogen. Het jaar 2002 was een uitschieter door anticiperend gedrag op aangekondigde wijzigingen in de regeling. Daarna heeft het aantal groenprojecten twee jaar rond de 100 gelegen.

In 2005 hebben 74 duurzame energieprojecten een groenverklaring ontvangen. Dit lijkt op het eerste gezicht misschien een negatieve ontwikkeling, maar dat is het zeker niet. De gemiddelde projectomvang is namelijk sterk toegenomen wat tot uitdrukking komt in de aanzienlijke toename in 2005 van het bijbehorende projectvermogen.

Afgegeven
groenverklaringen
Duurzame energie

Windturbines hadden ook in 2005 veruit het grootste aandeel in de duurzame-energieprojecten. Het aantal toekenningen is wederom iets gedaald, maar de projectomvang is sterk gestegen tot 4,3 MW per aanvraag (2004: 2,6 MW en 2003: 1,8 MW). Waar in het verleden aanvragen voor solitaire windturbines werden ingediend betreft het tegenwoordig vaak parken of lijnopstellingen.

800.000 kubieke meter biogas produceert, vijftig procent minder slib oplevert, geen fosfaatslib produceert maar juist nuttige fosfaatverbindingen, en ook nog eens flink energie bespaart." Flink energie besparen is anderhalf miljoen kilowattuur per jaar. Hoe is dat project nou van de grond gekomen? Daarvoor moeten we naar Aviko, waar Jaap Voetberg hoofd Milieuzaken is. "Wij hadden al een eigen zuiveringsinstallatie op het terrein van het waterschap. Wij deden alleen maar een deelzuivering om het geschikt te maken voor de afvalwaterzuiveringsinstallatie van het Waterschap. Op een gegeven moment moesten we aan strengere eisen

met betrekking tot stikstof en fosfaat voldoen. Dat zou betekenen dat we moesten investeren in een extra nazuivering. Op zich is dat niet erg, maar we beperken ons liever tot onze core-business en waterzuivering is niet onze core-business." Eef Leeuw vult aan: "Aviko investeert liever in een patatbaklijn dan in waterzuivering. Dus toen hebben wij ze benaderd en gezegd dat wij het wel wilden doen voor een marktconform tarief en dan zouden we een installatie maken die specifiek voor Aviko is."

Voetberg: "Onze uitgangspunten van tevoren waren heel simpel. We moesten er allebei voordeel aan heb-

	Duurzame energie	Aantal projecten		Projectvermogen [euro's]	
		2005	2004	2005	2004
	Hout en energierijke gewassen (g1)		0	0	0
	Windenergie (g2)	54	77	251.478.734	214.612.090
	Zonne-energie fotovoltaïsch (g3)	1	1	97.835	156.786
	Zonne-energie thermisch (g4)	1	5	189.955	677.970
	Aardwarmte (g5)	0	0	0	0
	Waterkracht (g6)	1	1	60.000	95.370
	Warmtepompen (g7)	7	4	977.268	585.915
	Warmte- en koudeopslag (g8)	3	11	4.064.152	10.573.915
	Warmtedistributienetten (g9)	7	0	47.420.283	0
	Totaal	74	99	304.288.227	226.701.983
Aantal projecten met groenverklaring en projectvermogen Duurzame energie					

Het gaat bij de windturbines om 141 nieuwe windmolens met een opgesteld vermogen van ruim 228 MW (tegen 156 turbines en 203 MW in 2004). De turbines zelf worden ook steeds groter: gemiddeld heeft een windturbine een vermogen van 1,6 MW, tegenover 1,3 MW in 2004 en 1,15 MW in 2003. De turbines produceren jaarlijks gemiddeld 458 miljoen kWh, wat overeenkomt met het elektriciteitsverbruik van ongeveer 153.000 huishoudens. Dit is goed voor een vermeden uitstoot van circa 257.800 ton CO₂ per jaar.

In 2005 is voor slechts één zonnecelproject een groenverklaring verstrekt. Het gaat om een project van 10 kWp met een jaaropbrengst van circa 8.000 kWh. Het enige nieuwe zonnecollectorproject heeft betrekking op een totaal van 224 m² collectoroppervlak.

Net als vorig jaar is in 2005 weer een groenverklaring voor een waterkrachtinstallatie verstrekt. Het betreft de installatie van een generator in een bestaande watermolen in Noord-Brabant. Hierdoor wordt op jaarbasis 120.000 kWh elektriciteit opgewekt.

ben. Verder mocht Aviko nooit en te nimmer belemmerd worden in de productie, dus al het afvalwater moest verwerkt worden door Waterstromen en als de installatie het niet meer zou doen dan moesten ze maar met tankwagens voorrijden om het water op te halen. En tenslotte mochten er geen ontslagen vallen. Dat zijn drie heel simpele voorwaarden waaraan Waterstromen zei te kunnen voldoen. Dus ze hebben die hele zuiveringsinstallatie van ons overgenomen met al het personeel erbij en geïnvesteerd in de extra installatie voor stikstof- en fosfaatverwijdering."

Beide stappen, stikstofverwijdering en fosfaatverwijde-

ring, zijn bijzonder. Voor de stikstofverwijdering wordt normaal gesproken eerst al het in het afvalwater aanwezige ammonium door bacteriën omgezet in nitriet, waar andere bacteriën dan weer nitraat van maken. Daarvoor hebben ze veel zuurstof nodig, waardoor het nodig is om de hele afvalwaterstroom te beluchten. Vervolgens maken anaërobe bacteriën water en stikstofgas van het nitraat. Die laatste bacteriën hebben juist veel koolstof nodig, wat weer gehaald wordt uit een deel van het ongezuiverde afvalwater. In het nieuwe proces wordt gebruik gemaakt van een bacterie met de naam *Brocadia Anammoxidans* (van: anaërobe ammoniumoxidatie)

De zeven groenverklaringen voor warmtepompprojecten hebben betrekking op verwarming, en vaak ook koeling, bij onder meer een kantorencomplex, enkele bankkantoren en in de veehouderij. In totaal wordt hierdoor de uitstoot van 596 ton CO₂ per jaar vermeden.

Voor projecten voor warmte- en koudeopslag zijn drie groenverklaringen afgegeven. De projecten betreffen onder meer de verwarming en koeling van een groot aantal bedrijven op een bedrijventerrein.

Om een beter milieueffect van warmtepompprojecten te garanderen, wordt sinds de publicatie van de Regeling in 2005 geëist dat warmte en koude worden opgeslagen in de bodem. De laatste jaren is er een duidelijke toename van het aantal aanvragen in de categorieën warmtepompen en warmte- en koudeopslag. Bij steeds meer partijen in de markt wordt duidelijk dat deze techniek, zeker in de utiliteitssector, tegenwoordig een realistische optie is.

In 2005 zijn wederom zeven groenverklaringen voor warmtedistributieprojecten verstrekt. Hierdoor zijn 9.100 woningen en 57.000 m² utiliteitsbouw op een warmtenet aangesloten. In een van de warmte- en koudeopslag projecten wordt daarnaast 85.000 m³ drinkwater bespaard wat gebruikt werd voor het koelen van een industrieel proces.

	Aantal projecten	Vermeden CO ₂ -uitstoot [ton]
Windturbines	54	257.800
Zonnecellen (PV)	1	5
Zonnecollectoren	1	29
Waterkracht	1	68
Warmtepompen	7	596
Warmte- en koudeopslag	3	1.436
Warmtedistributie	7	5.660
Totaal	74	265.594

Milieueffecten van de verschillende duurzame energieprojecten

die gelijke hoeveelheden ammonium en nitriet omzet in stikstofgas en water. In de eerste stap hoeft dan nog maar de helft van het ammonium te worden omgezet

"Als eerste gebruiker mag je best een eindje geholpen worden"

in nitriet en niet in nitraat. Resultaat: een veel lager energiegebruik, minder slib en een hogere biogasproductie (vanwege de koolstof).

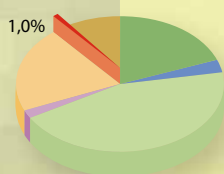
De laatste stap is fosfaatverwijdering. Eef Leeuw: "Met conventionele biologische technieken kunnen we in dit

geval te weinig fosfaat verwijderen en met chemische technieken zouden we te veel reststoffen produceren; daar moet je fors voor betalen en je doet erg grote con-

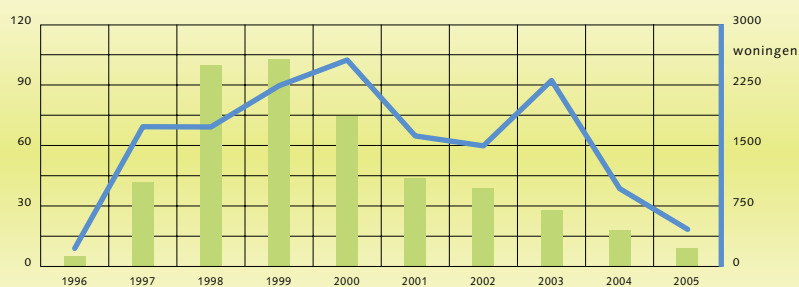
Duurzaam bouwen *categorie h*

Duurzame woningbouw omvat de bouw of renovatie van woningen die voldoen aan de eisen van de Maatlat duurzame woningbouw of de Maatlat duurzame renovatie. De woningen kunnen qua duurzaamheid scoren op materiaalgebruik, binnenmilieu, waterbesparing, afval en vooral op energie-efficiëntie. Binnen Groen Beleggen is het doel een kleine 'voorbeeldbouwstroom' te realiseren die moet aantonen dat duurzaam bouwen in de woningbouw een technisch en economisch haalbare optie is.

Daarnaast is sinds 2005 de categorie duurzame utiliteitsbouw toegevoegd aan de Regeling. Om in aanmerking te komen voor een groenverklaring moeten projecten aan acht ambitieuze duurzaamheidsmaatregelen voldoen. Verwacht wordt dat hierdoor een voorbeeldbouwstroom op gang kan worden gebracht, die kan worden nagevolgd door meer traditioneel ingestelde bouwers. De eerder ingezette daling van het aantal projecten in de duurzame woningbouw dat een groenverklaring heeft gekregen, zet zich ook dit jaar voort. Helaas is dit jaar ook het aantal woningen afgenomen.

Afgegeven groenverklaringen Duurzame woningbouw en het aantal woningen (blauwe lijn) per jaar waarvoor een groenverklaring is afgegeven

In 2005 daalde het aantal duurzame woningen waarvoor een groenverklaring is afgegeven van 966 naar 430. Het ging hierbij om 157 nieuwbouwhuurwoningen, 80 nieuwbouwoopwoningen en 193 gerenoveerde huurwoningen. Het aandeel van de huurwoningen bleef net als in 2004 hoog. Woningbouwcorporaties doen steeds vaker een beroep op de regeling, wat een positieve ontwikkeling is omdat

cessies aan de duurzaamheid. Wat we hier nu gedaan hebben is een techniek die we 'fosfaatverwijdering middels vorming van struviet' noemen. We slaan fosfaat neer als magnesiumammoniumfosfaat, struviet, door toevoeging van magnesiumoxide. Dat struviet zit helemaal stampensvol met fosfaat. In plaats van dat we dat als een reststof moeten afzetten, wat geld kost, hopen we er geld voor te krijgen. Er zit magnesium in, dat moeten de plantjes hebben, er zit stikstof in, dat moeten de plantjes hebben, er zit fosfaat in, dat moeten de plantjes hebben..."

Dan gaan we, als afsluiting, nog even kijken waar het

afvalwater vandaan komt, bij Aviko dus. Jaap Voetberg: "We produceren natuurlijk wel afvalwater, maar we zijn niet vies. We maken zelfs erg lekkere dingen. En het is zeker geen vies proces, want we werken met schone eetbare grondstoffen. Wij zijn in de branche de eerste die een ISO 14001 milieucertificaat heeft gekregen. Dat zegt wel iets over hoe je bedrijf met milieu omgaat. Wij doen heel veel dingen voor de omgeving om overlast te beperken. Als je friet gaat bakken dan komt daar frietlucht bij vrij. Wij bakken wel wat meer dan een friettent – zo'n 40 ton per uur, maar ruik je wat? Nee hè, daar hebben we heel zwaar op geïnvesteerd. Alle geuren

daaruit blijkt dat ook in de sociale woningbouw en de renovatie duurzaam bouwen technisch en economisch een haalbare zaak is.

De daling van het aantal duurzame woningen heeft uiteraard een relatie met het gedaalde bouwvolume van woonhuizen in Nederland. Daarnaast is in de Regeling groenprojecten een bovengrens aan de stichtingskosten gesteld, waardoor woningen in regio's met hoge grondprijzen moeilijker aan de criteria van de regeling voldoen. Een derde element dat mogelijk een rol speelt, is dat het maximale niveau van de groene hypotheek € 34.034 bedraagt. Dit bedrag, dat al jaren constant is zonder te zijn aangepast aan prijsontwikkelingen, heeft mogelijk aan wervende kracht verloren. In 2006 zal de (aanvraagprocedure voor de) groene hypotheek nader worden bezien om de effectiviteit te vergroten.

In 2005 is ook de eerste groenverklaring binnen de categorie duurzame utiliteitsbouw verstrekt en officieel overhandigd door Staatssecretaris Van Geel. Het betreft een kantoorgebouw van bijna 1000 m². Het bijzondere van de aanvraag is dat de duurzaamheidsambities pas in een laat stadium in het ontwerp zijn gebracht en toch zijn gerealiseerd.

Duurzaam bouwen	Aantal projecten		Projectvermogen [euro's]	
	2005	2004	2005	2004
Nieuwbouw (h1)	7	17	8.066.058	27.022.996
Herbestemming (h2)	0	0	0	0
Renovatie (h3)	1	1	6.568.562	5.853.848
Utiliteitsbouw (h4)	1	-	393.600	-
Totaal	9	18	15.028.220	32.876.844

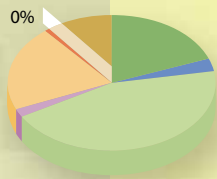
Aantal projecten
met groenverklaring
en projectvermogen
Duurzaam bouwen

De duurzame nieuwbouwwoningen van 2005 hebben een gemiddelde energieprestatiecoëfficiënt (EPC) van 0,67. De laagste EPC binnen de groenprojecten van 2005 bedraagt 0,5. In totaal leiden de woningbouwprojecten tot 307.000 m³ aardgasbesparing per jaar, hetgeen overeenkomt met een vermeden emissie van ongeveer 544 ton CO₂. Hoewel het aantal woningen lager is dan in 2004, wordt door de zeer lage EPC in 2005 meer aardgas bespaard (2004: 347.000 m³).

Door het duurzame kantoor wordt de emissie vermeden van ongeveer 29 ton CO₂.

worden hier verbrand met naverbranders, hartstikke dure dingen. Dat is niet het enige hoor, we zijn ook met het waterverbruik drastisch naar beneden gegaan. Elk jaar proberen we daar weer een stukje vanaf te krijgen. En als je kijkt naar wat we vroeger naar de afvalverbrandingsinstallatie stuurden..., daar hebben we toch zeker de helft op bespaard, niet alleen door gescheiden inzameling, maar ook door afvalstoffen veel meer voor hergebruik aan te bieden. Onze organische reststoffen gaan praktisch voor honderd procent in veevoer." Als Jaap Voetberg het voor het zeggen had zou hij nog veel milieuvriendelijker kunnen produceren."Ik wou dat hier

Jaap Voetberg bij een van de frietlijnen in de fabriek van Aviko in Steenderen

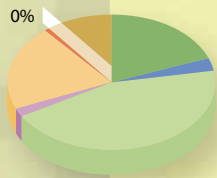

Fietspadinfrastructuur *categorie i*

De categorie Fietspadinfrastructuur richt zich op het aanleggen van vrij liggende of verhoogde fietspaden, verhard met asfalt. In 2004 is de eerste groenverklaring verstrekt in deze categorie. In 2005 zijn geen groenverklaringen verstrekt.

Aantal projecten met groenverklaring en projectvermogen
Fietspadinfrastructuur

	Aantal projecten		Projectvermogen [euro's]	
	2005	2004	2005	2004
Fietspadinfrastructuur	0	1	0	6.899.598

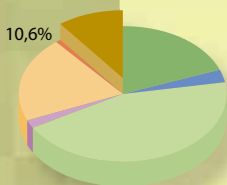

Vrijwillige bodemsanering *categorie j*

Het vrijwillig saneren van verontreinigde (water)bodems kan onder Groen Beleggen vallen. Het aantal groenprojecten beperkt zich – sinds de start van de regeling – tot niet meer dan één project per jaar. In 2005 is binnen deze categorie geen aanvraag ontvangen.

Afgegeven groenverklaringen
Vrijwillige bodemsanering

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Vrijwillige bodemsanering	0	0	1	0	1	0	0	0

Andere projecten *categorie k*

Groen Beleggen stimuleert ook projecten die niet in één van de benoemde categorieën vallen, maar die wél een aantoonbaar hoog milieurendement hebben en vernieuwend zijn. Dat kunnen ook projecten zijn waarvan de investering onder verschillende (deel)categorieën valt, bijvoorbeeld de combinatie van zonneboiler en warmtepomp in één project. Sinds de start van de regeling fluctueert het aantal groenprojecten in deze categorie sterk.

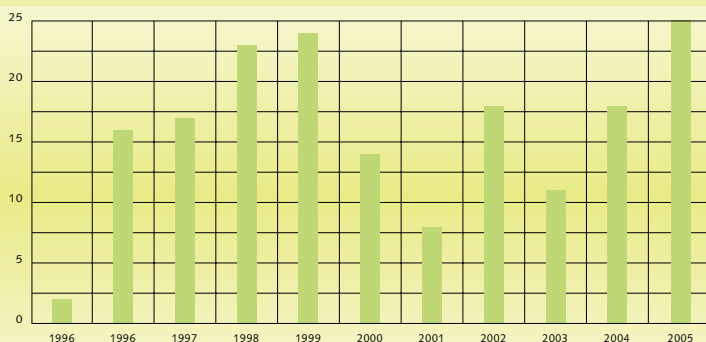
een groot glastuinbouwcomplex stond, dan konden we een stuk CO₂ kwijt of een stukje warmte, maar dat past niet in het bestemmingsplan. Wij produceren natuurlijk behoorlijk wat restwarmte, maar dat is allemaal laagwaardige warmte. Het is spijtig dat je die eigenlijk niet kwijt

kan. Maar wie weet is daar nog eens een partij voor te vinden. Dus: wie wil het hebben, wie kan er iets leuks mee doen? Dat geldt ook voor biomassa. Wij hebben tonnen aardappelschillen in de aanbieding. Die gaan nu allemaal in het varken, maar je kunt er ook gas van

maken." Voetberg lijkt de personificatie van de begrippen waar Pieter van Geel en Pierre Henry het over hadden – bronbeleid, eigen verantwoordelijkheid, milieu als kans, actieve stakeholders.

Als je hem ernaar vraagt zegt hij dat hij blij is dat hij zo veel kan doen, maar ook: "Uiteindelijk, hoe triest het ook is om dat te moeten vaststellen, draait het toch om geld. Wij zijn een commerciële onderneming. Energie is gewoon hartstikke duur. Dus energiebesparing verdient zich al heel snel terug. Met water ging het precies zo, warm water kost geld, zuive-

"Energiebesparing verdient zich al heel snel terug"

Afgegeven
groenverklaringen
Andere projecten

Andere projecten

Ten opzichte van 2004 is het aantal projecten toegenomen tot 25. Het projectvermogen is ook gestegen. Groenverklaringen zijn afgegeven voor onder meer:

- een aantal vergistinginstallaties van biomassa;
- levering van industriële restwarmte aan woningen en utiliteitsbouw;
- levering van industriële rest-CO₂ aan de glastuinbouw;
- een zeer innovatieve drinkwaterzuiveringsinstallatie;
- een warmtekrachtinstallatie die aangedreven wordt door zuiver plantaardige olie;
- de opwerking van biogas zodat het aan het aardgasnet kan worden toegevoegd;
- een energiestation waar biologische motorbrandstoffen kunnen worden getankt.

	Aantal projecten		Projectvermogen [euro's]	
	2005	2004	2005	2004
Andere projecten	25	18	159.040.244	110.191.372

Aantal projecten met
groenverklaring en project-
vermogen Andere projecten

Bij de groenverklaringen gaat het om energiegerelateerde projecten met een totale vermeden CO₂-uitstoot van 405.200 ton per jaar. Daarnaast wordt 1.300 ton chloor bespaard in de drinkwaterzuiveringsinstallatie. Ten slotte wordt vergiste mest beter opgenomen door planten zodat er minder uitspoeling van nitraten is naar het grondwater.

ren kost geld, et cetera. Je mag maximaal een bepaalde hoeveelheid CO₂ uitstoten en als het meer is moet je emissierechten bijkopen, dus ga je nog meer energie

besparen. Maar je kunt er ook weer aan verdienen als je zuinig doet, want dan kan je die rechten weer verkopen. Een ton CO₂ staat op dit moment op 26 euro en dan gaat het op een gegeven moment om behoorlijk hoge bedragen hoor, zelfs voor ons, terwijl we maar een heel kleintje zijn op die CO₂-markt. Bij dit proces weten we precies wat de kostenbepalende factoren zijn en dus kijken we hoe we die zover mogelijk naar beneden kunnen krijgen. Daarvoor moet je nieuwe technieken bedenken en je moet creatieve oplossingen vinden, zoals met Waterstromen. Dus in die zin gaan milieu en economie tegenwoordig zeker hand in hand."

Overzicht van projectcategorieën

De Regeling groenprojecten is van toepassing op projecten in Nederland die het milieu beschermen of een natuurbelang hebben. De projecten zijn ingedeeld in de volgende categorieën.

a t/m d Natuur, bos en landschap

Aanleg van nieuw bos en projecten die gericht zijn op het ontstaan van andere natuur- en landschappelijke waarden.

- a. ontwikkeling en instandhouding van bos en andere houtopstanden
- b. natuur- en landschapsprojecten in gebieden die zijn aangewezen als beschermd natuurmonument, Staatsnatuurmonument of in het Structuurschema Groene Ruimte als Gebied Waardevol Cultuurlandschap
- c. projecten gericht op de ontwikkeling en instandhouding van natuur- en landschappelijke waarden van landgoederen in het kader van de Natuurschoonwet of blijkens een landinrichtingsplan, een plan van voorzieningen of een herinrichtingsplan in vastgestelde gebieden
 - d1. projecten die vallen onder de Subsidieregeling natuurbeheer 2000
 - d2. projecten die vallen onder de Subsidieregeling agrarisch natuurbeheer
 - d3. natuurprojecten beheerd door overheid of natuurbeschermingsorganisaties
 - d4. natuur- en landschapsprojecten die vallen onder de Tijdelijke regeling particulier natuurbeheer
 - d5. projecten in een beheers- of reservaatgebied waarvoor een beheersovereenkomst is gesloten
 - d6. projecten in een probleemgebied waarvoor een beheersovereenkomst is gesloten

e1 en e2 Biologische landbouw

Landbouw volgens de voorschriften van het Landbouwkwaliteitsbesluit biologische productiemethode.

- e1. plantaardig: het produceren of verwerken van plantaardige landbouwproducten
- e2. dierlijk: het produceren of verwerken van dierlijke landbouwproducten

e3 Groen Label Kassen

Kas met een laag energiegebruik en een lage milieudruk, voor het bedrijfsmatig telen van tuinbouwgewassen. De kas voldoet aan de eisen van het Certificatieschema Groen Label Kas 7.0 en behaalt minimaal 100 punten voor de lichte stookteelt of 120 punten voor de zware stookteelt volgens de aldaar vermelde systematiek.

De eisen waaraan een Groen Label Kas moet voldoen hebben betrekking op:

- mineralengebruik
- bodem- en waterverontreiniging
- lichtuitstraling
- energieopwekking en -gebruik
- gebruik van gewasbeschermingsmiddelen
- waterbesparing

e4 Gesloten Kas

Kassysteem waarbij door toepassing van de nieuwste technieken en duurzame energiebronnen zowel de milieu- als energieprestatie aanmerkelijk beter is dan bij de Groen Label Kas.

Een gesloten kas bestaan ondermeer uit:

- gesloten kasdek en gevels
- aquifer
- klimaatcomputer
- vochtregulering
- teelttechnische en klimaattechnische voorzieningen

f Agrificatie

Industriële verwerking van landbouwgrondstoffen tot goederen die niet bedoeld zijn voor menselijke of dierlijke consumptie.

Het gaat om het gebruik van agrarische grondstoffen voor niet-traditionele toepassingen in Nederland.

Het project moet leiden tot een belangrijke vermindering van de aantasting van het milieu.

g Duurzame energie

Projecten die gericht zijn op het opwekken van duurzame energie als alternatief voor fossiele brandstoffen.

- g1. het opwekken van elektrische energie uit hout en energierijke gewassen
- g2. het opwekken van elektrische energie met windturbines
- g3. het opwekken van elektrische energie met fotovoltaïsche cellen
- g4. het gebruik van thermische zonne-energie door zonnecollectoren
- g5. het benutten van aardwarmte
- g6. het opwekken van elektrische energie uit waterkracht
- g7. het opwaarderen van laagwaardige warmte met warmtepompen
- g8. warmte- en koudeopslag in waterhoudende grondlagen
- g9. warmtedistributienetten voor stadsverwarming of verwarming van tuinbouwkassen

h Duurzaam Bouwen

Het bouwen of renoveren van woningen die voldoen aan de eisen van de Maatlat duurzame woningbouw of de Maatlat duurzame renovatie.

Het bouwen van utiliteitsgebouwen die voldoen aan de gestelde eisen.

De eisen hebben betrekking op materiaalgebruik, isolatie, binnenklimaat en energie- en waterbesparing.

De categorie is als volgt onderverdeeld:

- h1. nieuw te bouwen woningen
- h2. herbestemming van niet-woningen
- h3. renovatie van woningen
- h4. zeer duurzame utiliteitsbouw

i Fietspadinfrastructuur

Het aanleggen van vrijliggende of verhoogde fietspaden verhard met asfalt.

De fietspaden moeten buiten de bebouwde kom liggen en woonkernen verbinden. Ook het oplossen van knelpunten in het recreatieve fietsroutenet en het beter bereikbaar maken van transferia vallen hieronder.

j Vrijwillige bodemsanering

Vrijwillige sanering van verontreinigde (water)bodems.

Voorwaarde is dat volgens de Wet op de bodembescherming ernstige verontreiniging is vastgesteld en dat goedkeuring is gegeven aan het saneringsplan.

k Andere projecten

Projecten die niet in één van de benoemde categorieën vallen maar wel een aantoonbaar hoog milieurendement hebben.

Deze categorie heeft veelal betrekking op unieke projecten met een sterk innovatief karakter. Het kunnen ook projecten zijn waarvan de investering over meerdere categorieën verdeeld is.

Erkende groene instellingen

De onderstaande banken en instellingen zijn door de overheid erkend als groene instelling, in de regeling omschreven als (een bank met) een groenfonds.

ABN AMRO Groen Fonds

K.A. Berkhout, Postbus 283, 1000 EA Amsterdam
Telefoon (020) 628 39 48
klaas.berkhout@nl.abnamro.com
www.abnamro.nl

ABN AMRO Groenbank

Th. J. Riper, Postbus 2355, 3000 CJ Rotterdam
Telefoon (010) 282 03 37
john.riper@nl.abnamro.com
www.abnamro.nl

ASN Groenprojectenfonds

A.J.Engelsman, Postbus 30502, 2500 GM Den Haag
Telefoon (070) 356 93 60
ab.engelsman@asnbank.nl
www.asnbank.nl

Fortis Groenbank BV

H.J. Stuyling de Lange, Postbus 1045, 3000 BA Rotterdam
Telefoon (010) 401 80 49
h.stuyling.de.lange@nl.fortisbank.com

ING / Postbank Groen NV

R.P.H. Paardenkooper, Milieudesk HF 02.01, Postbus 1800, 1000 BV Amsterdam
Telefoon (020) 652 38 93
richard.paardenkooper@mail.ing.nl
www.ingbank.nl

Rabo Groen Bank BV

L. Hans, Postbus 17100, 3500 HG Utrecht
Telefoon (030) 216 68 79
l.hans@rn.rabobank.nl
www.rabobankgroep.nl/duurzaamheid

Nationaal Groen Beleggingsfonds

H.R. Balk, Postbus 15, 3870 DA Hoevelaken
Telefoon (033) 253 92 55
Info@groenfonds.nl
www.groenfonds.nl

Triodos Groenfonds NV

Hann Verheijen, Postbus 55, 3700 AB Zeist
Telefoon (030) 694 27 02
Hann.verheijen@triodos.nl
www.triodos.nl

Betrokken instanties

Uitvoering van de Regeling groenprojecten

De Regeling groenprojecten is een gezamenlijke activiteit van het ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, het ministerie van Financiën en het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Het ministerie van VROM is verantwoordelijk voor de uitvoering van de Regeling groenprojecten. De uitvoeringsinstanties Dienst Regelingen en SenterNovem hebben mandaat van het ministerie van VROM om de groenverklaringen namens de minister af te geven. De Dienst Regelingen beoordeelt de aanvragen voor een groenverklaring in de categorieën a t/m f. SenterNovem toetst de aanvragen in de projectcategorieën g t/m k en aanvragen voor de Nederlandse Antillen en Aruba.

Dienst Regelingen

Dienst Regelingen is de uitvoeringsorganisatie van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV). Dienst Regelingen is ontstaan uit de fusie van LASER, Dienst Basisregistraties, Bureau Heffingen, het LNV-Loket en de directieonderdelen Relatiebeheer (IFA) en Rechtsbescherming (Juridische Zaken).

Dienst Regelingen is verantwoordelijk voor de uitvoering van nationaal en Europees landbouw- en natuurbeleid. Dienst Regelingen beoordeelt of aan alle richtlijnen is voldaan en of subsidieaanvragen, vergunningen en ontheffingen kunnen worden toegekend. Daarnaast verzorgt zij de praktische en technische afhandeling.

Het ministerie van LNV is de belangrijkste opdrachtgever van Dienst Regelingen. Ook levert zij diensten aan de ministeries van VROM, Binnenlandse Zaken, Justitie en Economische Zaken en aan onder andere waterschappen, provincies en gemeenten.

SenterNovem

SenterNovem is een agentschap van het Ministerie van Economische zaken en bundelt kennis van innovatie, energie, klimaat, milieu en leefomgeving. Daarmee draagt zij bij aan een sterkere positie van het bedrijfsleven in ons land en aan een duurzamere samenleving, met zorg voor mens en milieu. In opdracht van de overheid ondersteunt SenterNovem initiatieven die duurzaamheid en innovatie stimuleren. Organisaties kunnen daarvan profiteren, onder meer door subsidies voor energiebesparende maatregelen, milieuzorg of nieuwe, risicovolle technologie.

Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer

Directoraat-Generaal Milieubeheer / Directie Strategie en Bestuur
Postbus 30945, 2500 GX Den Haag, www.minvrom.nl

Ministerie van Financiën

Directoraat-Generaal Belastingdienst / Team douane en milieu
Postbus 20201, 2500 EE Den Haag, www.minfin.nl

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Taskforce Economie, Postbus 20401, 2500 EK Den Haag, www.minlnv.nl

Dienst Regelingen

Postbus 1191, 3300 BD Dordrecht, Telefoon (078) 639 53 69
www.hetlnvloket.nl, groenprojecten@minlnv.nl

SenterNovem

Groen Beleggen, Postbus 8242, 3503 RE Utrecht. Telefoon (030) 239 34 16
www.senternovem.nl/groenbeleggen, groenbeleggen@senternovem.nl

Summary

The Green Funds Scheme is a government tax incentive instrument that has been used by the Dutch government since 1995 to encourage environmentally friendly initiatives (the so-called 'green projects'). Green projects are financed through Green Funds, managed by banks.

Individual investors choose to save or invest their money in Green Funds, for which the banks offer a lower interest rate. For the individual investor this lower interest rate is compensated by a tax incentive (environmental tax credit). Because the investors accept a lower interest rate, the banks can use the Green Funds to offer cheaper loans to green projects. This encourages the implementation of innovative environmental projects that would otherwise in many cases have difficulties qualifying for bank financing (because of their high-risk character and lower profitability).

The government issues certificates for green projects (after checking they meet certain required criteria), thus ensuring the investments qualify for green financing.

The Green Funds Scheme has an additional bonus: it contributes to the commitment and active participation in green projects by private citizens, businesses and financial institutions. People feel they are personally involved in green projects, businesses are encouraged and rewarded for their sustainable investments, and financial institutions have specific opportunities to give their core business a more sustainable character.

The number of people saving and investing in green projects increased by 9% in 2005 to 205.000. The total capital invested increased substantially by € 1.039 million, to reach a total of € 5.107 million. At the end of 2005, the total project capital for which green certificates had been issued since the start of the scheme, amounted to € 8.001 million. This has been invested in 4.499 projects.

	Number of projects		Project capital in euro's	
	2005	2004	2005	2004
Nature, forest and landscape	291	210	282.417.209	56.481.046
Organic farming	86	80	42.859.178	37.236.208
Green label Greenhouses	189	188	661.939.543	551.270.295
Agrification	2	0	32.935.369	0
Renewable energy	74	99	304.288.227	226.701.983
Sustainable residential construction	9	18	15.028.220	32.876.844
Cycle-track infrastructure	0	1	0	6.899.598
Voluntary soil sanitation	0	0	0	0
Other projects	25	18	159.040.244	110.191.372
Total	676	614	1.498.507.990	1.021.657.346

In total, 676 green certificates were issued in 2005, representing a total project capital of almost € 1.5 billion. Quantifying the environmental effect of these projects is a complicated process, but an estimate of this effect can be given: the projects that received certificates in 2005 account for annual CO₂ emission reductions of 819.000 tons.

Various categories of green projects are included in the Green Funds Scheme. Below, an overview of the results for 2005 is given for each category.

In the Nature, forestry and landscape category, 291 projects received a green certificate in 2005 – a 40% rise compared to 2004. The amount of project capital and the surface area for nature development showed an even stronger rise. A surface area of 103,000 hectare was added to the area already managed in a natural or nature-friendly manner.

The enthusiasm for Organic farming increased only slightly, mainly because there is currently little motivation for switching to organic farming, even though the demand for organic products seems to be on the rise. An area of 1,700 hectare was added to the organically farmed land in the Green Funds Scheme.

The horticultural sector has adapted the concept of the Green Label Greenhouses rapidly and the number of green certificates issued for this category is again substantial. In 2005, 189 Green Label Greenhouse projects received certificates, covering a total surface area of 543 hectare. This results in annual energy savings of 83 million m³ of natural gas, or 147,000 tons of avoided CO₂ emissions.

The number of green certificates for the Renewable energy category dropped slightly in 2005. However, the total avoided CO₂ emission did rise, because the projects were on average larger.

Total CO₂ emission reductions for this category amounted to 265,594 tons.

The projects in this category include 54 wind energy projects, which fit into the current strong development phase for wind energy. A total of 141 wind turbines have received green certificates in 2005, providing a collective power of 228 MW. The turbines produce an average of 458 million kWh annually, enough to serve the electrical needs of 153,000 households. This reduces CO₂ emissions by 257,800 tons.

The Sustainable building category has (again) seen a reduction from 18 green certificates in 2004, to 9 in 2005. These 9 projects also represented a lower number of certified green homes than in 2004. The sustainable building of 430 homes resulted in savings of almost 307,000 m³ of natural gas, or 544 tons of avoided CO₂ emissions. This is more than in 2004, due to the higher amount of energy saving per house. The first green certificate in the new category Sustainable commercial and industrial building was issued in 2005.

Within the category Other environmental protection projects and projects benefiting nature, green certificates were issued this year e.g. for the combined application of renewable energy techniques, several installations for fermentation of biomass, a very innovative drinking water purification plant, and the use of industrial waste-CO₂ in greenhouses. All green certificates issued in this category added up to a CO₂ emission reduction of 405,200 tons. Additionally, 1,300 tonnes of chlorine are not used in the new drinking water purification plant.

Overzichtstabel 1995-2005

Aantal projecten

categorie	1995/1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Totaal
a t/m d Natuur, bos en landschap	2	16	2	3	3	17	26	67	210	291	637
e1/e2 Biologische landbouw	17	244	140	143	94	162	87	69	80	86	1.122
e3 Groen Label Kassen	0	0	26	77	64	250	281	92	188	189	1.167
f Agrificatie	0	1	0	0	0	1	1	0	0	2	5
g Duurzame energie	120	77	68	62	56	57	218	97	99	74	928
h Duurzame woningbouw	4	42	100	103	75	44	39	28	18	9	462
i Fietspadinfrastructuur	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
j Bodemsanering	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	2
k Andere projecten	17	17	23	24	14	8	18	11	18	25	175
Totaal	160	397	359	412	307	539	671	364	614	676	4.499

Projectvermogen in mln euro

categorie	1995/1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Totaal
a t/m d Natuur, bos en landschap	9	268	131	13	61	103	16	23	56	282	823
e1/e2 Biologische landbouw	5	99	40	65	43	77	47	36	37	42	497
e3 Groen Label Kassen	0	0	25	119	156	439	590	288	551	661	2.832
f Agrificatie	0	1	0	0	0	65	8	0	0	32	44
g Duurzame energie	178	295	240	137	94	188	349	198	226	304	2.213
h Duurzame woningbouw	7	61	62	76	87	54	50	77	32	15	526
i Fietspadinfrastructuur	0	0	0	0	0	0	0	0	689	0	7
j Bodemsanering	0	0	0	0	13	0	160	0	0	0	1
k Andere projecten	165	153	135	208	29	47	44	3	110	159	1.057
Totaal	366	879	503	608	474	912	1.107	628	1.022	1.498	8.001

Colofon

Productie en coördinatie

SenterNovem

Teksten

SenterNovem en Dienst Regelingen

De Boer & van Teylingen (interviews)

Vormgeving en Fotografie

De Boer & van Teylingen

Aan deze publicatie kunnen geen rechten worden ontleend.
De officiële tekst van de Regeling groenprojecten is gepubliceerd
in de Staatscourant.

SenterNovem publicatienummer: 3GB0601

Groen Beleggen

